משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר מועד

עיקר תוספות יום טוב על משנה עירובין

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה עירובין

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-עירובין/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ז 6
משנה ח 6
משנה י 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ו 8
פרק ג 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 10
משנה ז 10
משנה ח 10
משנה ט 11
פרק ד 11
משנה א 11
משנה ג 11
משנה ד 12
משנה ה 12
משנה ו 12
משנה ז 12
משנה ח 12
משנה ט 12
משנה י 13
משנה יא 13
פרק ה 13
משנה א 13
משנה ב 14
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 15
משנה ו 15
משנה ז 15
משנה ח 15
פרק ו 16
משנה א 16
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ד 17
משנה ה 17
משנה ו 17
משנה ז 17
משנה ח 17
משנה י 18
פרק ז 18
משנה א 18
משנה ב 18
משנה ג 18
משנה ד 19
משנה ה 19
משנה ו 19

משנה ז 19
משנה ח 20
משנה ט 20
משנה י 20
משנה יא 20
פרק ח 21
משנה א 21
משנה ב 22
משנה ג 22
משנה ד 23
משנה ז 23
משנה ח 23
משנה ט 24
משנה י 24
משנה יא 25
פרק ט 25
משנה א 25
משנה ב 25
משנה ג 26
משנה ד 26
פרק י 26
משנה א 26
משנה ב 27
משנה ג 27
משנה ד 28
משנה ה 28
משנה ו 28
משנה ז 28
משנה ח 28
משנה ט 29
משנה י 29
משנה יא 29
משנה יב 29
משנה יג 30
משנה יד 30
משנה טו 30

פרק א

משנה א

א **מָבוֹי**. פֵּרוּשׁ הָר"ר יוֹנָתָן הַכֹּהֵן שֶׁהוּא מִלְּשׁוֹן מָבוֹא הָעִיר [שׁוֹפְטִים א]:

ב כְּלוֹמַר כְּדִין הַכַּרְמְלִית שֶׁהַזְּכִיר בְּרֵישׁ פֶּרֶק י"א דְּשַׁבָּת, אֲבָל לֹא שֶׁיִּהְיֶה דִּינוֹ כִּרְשׁוּת הַיָּחִיד גָּמוּר לְחַיֵּב הַזּוֹרֵק מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְתוֹכוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאִיתָא בַּמִּשְׁנָה דְּלִקַמָּן דַּאֲפִלּוּ הֻכְשַׁר בְּקוֹרָה לֹא הָוֵי כִּרְשׁוּת הַיָּחִיד גָּמוּר:

ג וְלֹא יוֹעִיל בָּהּ הֻכַּיְרָא דְּקוֹרָה. וּלְרַבִּי יְהוּדָה דְּקוֹרָה מִשּׁוּם מְחִצָּה, אֵין צָרִיךְ לְמַעֵט, כְּדְאִיתָא בַּבְּרַיְתָא. הָרִי"כ:

ד **שֶׁהוּא רָחָב**. וַאֲפִלּוּ הָיָה גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵעֶשְׂרִים אַמָּה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ב

ה וּלְעֵיל פֵּרֵשׁ דְּרַבָּנָן גָּזוּר כוּ'. הוֹאִיל וְאֵין הַדָּבָר מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקֻבָּל מִסִּינַי וְהוּא דִּבְרֵי תוֹרָה לְהַעֲנִישׁ עָלָיו בָּעֲנָשִׁים וּמִיתָה, מִקְרֵי דִּבְרֵי סוֹפְרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בַּכֶּסֶף מִשְׁנֶה רֵישׁ הִלְכוֹת אִישׁוּת:

משנה ג

ו **לְאָרְכּוֹ**. בַּגְּמָרָא הַגְּרָסָא לְרָחְבּוֹ, וְהָכִי מִסְתַּבְּרָ, דְּכֵיוָן שֶׁהָאֲרִיחַ חֲצִי לְבֵנָה וְהַלְּבֵנָה מְרֻבַּעַת שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, וְנִמְצָא הָאֲרִיחַ שֶׁהוּא הַמֻּחֲצָה לֹא פְּחָתָה מִן הָאֹרֶךְ רַק מִן הָרֹחַב בְּלִבַּד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

ז וּמְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דְּבָא לְהוֹסִיף שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהִיא מִמִּין שֶׁאֵינָהּ בְּרִיאָה לְקַבֵּל בִּנְיַן כָּזֶה, אֲפִלּוּ הָכִי כְּשֵׁר. וַעֲקוּמָה מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא שֶׁעַקְמִימוּתָהּ חוּץ לַמָּבוֹי, וְאִלּוּ יִנָּטֵל עַקְמִימוּתָהּ יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אֲפִלּוּ הָכִי רוֹאִין כְּאִלּוּ כֻּלָּהּ תּוֹךְ הַמָּבוֹי עוֹמֶדֶת. וְכֻלָּהּ מַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה הִיא, כֵּן כָּתַב הָרִי"כ. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם וְהָרֹא"שׁ כָּתְבוּ דִּכְכֻלֵּי עָלְמָא אִתְיָא, אֶלָּא צָרִיךְ דְּאִלּוּ יִנָּטֵל עַקְמִימוּתָהּ שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים:

משנה ו

ח וְהוּא הַדִּין בְּקוֹרָה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה, וְלֹא תָּנֵי בְּקוֹרָה דְּסָמַךְ עַל מִשְׁנָה זוֹ שֶׁל לֶחִי שֶׁשִּׁעוּרוֹ עֲשָׂרָה כְּשִׁעוּר מָבוֹי. הָרִי"כ:

ט שֶׁאֲפִלּוּ יַפְלִיגֵנוּ מִן הַכֹּתֶל בִּשְׁלֹשָׁה דְּלֹא לֵיתֵי אֲוִירָא דְּהַאי גִּיסָא וּדְהַאי גִּיסָא וּלְבַטְלֵיהּ כְּדַאֲשְׁכְּחַן בְּמֻחְצוֹת הַכְּלָאִים כוּ', וּמִשּׁוּם הָכִי מַחְמִיר רַבִּי יְהוּדָה, וַאֲפִלּוּ בְּסוֹמְכוֹ לְגַמְרֵי לַכֹּתֶל בָּעֵי שְׁלֹשָׁה טְפָחִים בְּרָחְבּוֹ. הָרִי"כ:

משנה ז

י **רוּחַ חַיִּים**. וְלֹא חֲיִשִׁינַן שֶׁמָּא תָּמוּת, דְּמִיתָה לֹא שְׁכִיחָא. וְשֶׁמָּא תִּבְרַח אוֹ תִּרְבֵּץ תַּחְתֶּיהָ לֹא חֲיִשִׁינַן, דְּאֵירֵי בְּמִתּוּחָה בְּאַשְׁלֵי מִלְּעֵיל, כְּלוֹמַר קְשׁוּרָה בַּחֲבָלִים לְכָתְלֵי הַמָּבוֹי. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא וְתִכָּוֵץ:

יב וְקֶשֶׁה, דְּלִפְלוֹג נַמִּי בָּרִישָׁא. וּבַגְּמָרָא וְרִי"ף וְירוּשַׁלְמִי אִיתָא בָּרִישָׁא רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר:

יג כְּדְמִפְרָשׁ בְּמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ב' דְּגִטִּין:

משנה ח

יד **שַׁיָּרָא**. תַּרְגּוּם אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים שְׁיָרַת עֲרָבָאֵי. הָרַמְבַּ"ם:

טו **וְהַקִּיפּוּהָ**. מֵעֶרֶב שַׁבָּת בְּכָל בְּהֵמָה כְּגוֹן מַרְדָּעוֹת וְאֻכָּפִין שֶׁל בְּהֵמָה, וְהִיא מְחִצָּה שֶׁהַרְבֵּה מִמֶּנָּה פָּרוּץ, כְּגוֹן הֶחָלָל שֶׁבֵּין אֻכָּף לְאֻכָּף, אֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי מְחִצָּה וּמַתִּר לְטַלְטֵל בְּכָל הַבִּקְעָה שֶׁהָיְתָה מִתְּחִלָּה כַּרְמְלִית, שֶׁהֲרֵי עַכְשָׁיו הִיא מֻקֶּפֶת לְדִירָה. הָרִי"כ:

טז **עֲשָׂרָה טְפָחִים**. מֵהַטַּעַם שֶׁכָּתְבוּ חֲכָמִים בְּסֻכָּה רֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא, דְּהָא דְּבָעִינַן בְּשַׁבָּת מְחִצָּה גְּבוֹהָּ עֲשָׂרָה מֵהָתָם יָלְפִינַן:

יז וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם, וְשֶׁכֵּן הוּא בְּכָל הַתּוֹרָה:

משנה י

יח **וּמִדְּמַאי**. דְּתָנַן בְּפֶרֶק ג' דְּדְמַאי מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי [וְאֶת הָאַכְסַנְיָא דְּמַאי]. וּפֵרֵשׁ שָׁם הָרַ"ב דְּאִם לָנוּ, חַיְבִין לְתַקֵּן. וְהִקְשָׁה הָרַ"שׁ מִדְּהָכָא דְּתָנַן גַּבָּהּ וּמִלְּעֶרֶב שְׁמַע מִנָּהּ דְּשָׁבְתוּ וְלָנוּ אֲיְרִינַן, וַאֲפִלּוּ הָכִי פְּטוּרִים מִדְּמַאי. וְנִרְאֶה לִי דִּלְצָדָדִין קָתָנֵי, דִּפְטוּרִים מִדְּמַאי כְּשֶׁלֹּא לָנוּ, וְאִם לָנוּ וְשָׁבְתוּ חַיְבִין בְּדְמַאי, אֲבָל פְּטוּרִין מִלְּעֶרֶב. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט דְּיֵשׁ לְהֵן סְמָךְ מִקְּרָאֵי:

פרק ב

משנה א

א **גָּבְהָן עֲשָׂרָה כוּ'**. גָּבְהָן עֲשָׂרָה שֶׁאֵין נִקְרֵאת מְחִצָּה בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה טְפָחִים דְּזֶהוּ אַמָּה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁבְּמְחִצַּת חָצֵר סַגִּי בְּפַס אַרְבָּעָה, לֹא דָּמִי, דְּהָתָם בְּחָצֵר אִיכָּא שָׁלֹשׁ מְחִצּוֹת שְׁלֵמוֹת אֲבָל בְּפַסֵּי בֵּירָאוֹת שֶׁרֻבּוֹ פָּרוּץ מִכָּל צַד מַצְרִיכִין פַּס שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים. רִי"כ:

ב **קְשׁוּרוֹת**. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַפָּרוֹת מוּשְׁכוֹת בָּעֹל בְּשַׁבָּת אֲפִלּוּ הָכִי מְשַׁעֲרִין בְּהוּ, לְפִי שֶׁגַּם בִּימוֹת הַחוֹל נִכְנָסוֹת שָׁם לִשְׁתּוֹת, וּפְעָמִים שֶׁכְּשֶׁהַצֶּמֶד הָאֶחָד נִכְנָס לִשְׁתּוֹת מוֹצֵא

הַשֵּׁנִי שֶׁשָּׁתָה מִשָּׁם וְרוֹצֶה לָצֵאת, וְאִם יִהְיוּ בֵּין הַדְּיוּמְדִין פָּחוֹת מִזֶּה הַשִּׁעוּר יָבֹאוּ הַפָּרוֹת וַיַּפִּילוּ הַדְּיוּמְדִין לָאָרֶץ. הָרִי"כ:

ג הָכִי תָּנוּ רַבָּנָן. וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י וְלֹא פָרָה נִכְנֶסֶת וּפָרָה יוֹצֵאת, דְּאִם כֵּן לֹא הָוָה קְשׁוּרוֹת:

ד רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאִלּוּ עֶשֶׂר אַמּוֹת לְרַבִּי מֵאִיר וְכֵן הַשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וּשְׁלִישׁ לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא בָּעִינַן מְצֻמְצָמוֹת. וְכֵן הוּא בְּרַשִּׁ"י וְרַמְבַּ"ם:

משנה ג

ה **סַחַר**. בְּפֶרֶק ג' דִּשְׁבִיעִית מִשְׁנָה ד' גֶּרֶס סַהַר, וַאֲפִלּוּ הָכִי מְפָרֵשׁ [הָרַ"ב] כְּמוֹ סַחַר, אֲבָל הָתָם אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ בֵּית הָאֲסוּרִים:

ו וְנִקְרֵאת מָקְצָה לְפִי שֶׁאֵין רֹב תַּשְׁמִישׁ שָׁם:

ז פֵּרוּשׁ לְדִרַת אָדָם לִכְנִיסָה וִיצִיאָה תָּמִיד. רַשִּׁ"י:

משנה ד

ח **בּוֹר**. הוּא הַגֶּבֶא [יְשַׁעְיָה ל] שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ שָׁם הַמַּיִם. הָרַמְבַּ"ם:

ט וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת דְּאִם כֵּן אַמַּאי בָּעִינַן שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִין לְאָדָם. וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁאִם דָּלָה לְצֹרֶךְ בְּהֵמָה וְנִשְׁתַּיְּרוּ שָׁם שָׂרֵי לָאָדָם. אִי נַמִי דִּתְחִלַּת הַתִּקּוּן לֹא הִתִּירוּ אֶלָּא לְצֹרֶךְ בְּהֵמָה, אֲבָל בְּשֶׁכְּבָר נִתְקַן לְצֹרֶךְ בְּהֵמָה שָׂרֵי אַף לְצֹרֶךְ אָדָם:

י הַיְנוּ כְּשֶׁהַבּוֹר קְצָרָה, אֲבָל אִם הִיא רְחָבָה כָּל כָּךְ שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַרְחִיב רַגְלָיו בְּצַדֵּי הַבּוֹר וְיֵרֵד, מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה לְכָל אֶחָד מֵהַנֵּי פְּרוּשִׁים, אוֹ לְדָלוֹת אוֹ לְתַקֵּן. תּוֹסָפוֹת:

יא **חֲגוֹרָה**. מְחֻצָּה, וְכֵן הוּא בַּתּוֹסָפוֹת, שֶׁמַּפְנֵי שֶׁמַּצְרִיכִין מְחִצָּה מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ קוֹרֵא לָהּ חֲגוֹרָה. הָרִי"כ:

משנה ה

יב וְאַף עַל גַּב דְּרַבִּי יְהוּדָה נַמִּי תָּנָא חֲדָא לְחֻמְרָא בְּמַשְׁנָה ג' וְקָתָנֵי אַחֲרִיתָא בְּמִשְׁנָה ד' וְלֹא קָתָנֵי וְעוֹד, הָתָם אַפְסְקוּהוּ רַבָּנָן בְּמִלְּתָא אַחֲרִיתָא דְּאִיהוּ לֹא אָיְרֵי אֶלָּא בְּפַסֵּי בֵּירָאוֹת כו'. גְּמָרָא:

יג **שׁוֹמֵרָה אוֹ בֵּית דִּירָה כו'**. שׁוֹמֵרָה, כְּעֵין סֻכָּה שֶׁל שׁוֹמְרֵי הַצֹּאן אוֹ הַשָּׁדוֹת אוֹ הַכְּרָמִים בְּקֵבִיעוּת יוֹמָם וְלַיְלָה כָּל הַשָּׁנָה, אוֹ בֵּית דִּירָה לְבַעַל הַבַּיִת אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ תְּדִירָה אֶלָּא לִפְרָקִים אוֹ שֶׁתְּהֵא סְמוּכָה לָעִיר בְּתוֹךְ אַלְפַּיִם אַמָּה דְּיָכוֹל בַּעַל הַבַּיִת לָלֶכֶת וּלְטַיֵּל בָּהּ. הָרִי"כ:

יד **אֶלָּא בּוֹר**. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֶחָד מֵהֶם אוֹ בּוֹר אוֹ שִׁיחַ אוֹ מְעָרָה. הָרַמְבַּ"ם:

טו עַנְוָתָנוּתוֹ תַּרְבֶּנּוּ וּמִתּוֹרָתוֹ יְלַמְּדֵנוּ וּבְמִצְוֹתָיו יְצַוֵּנוּ וְיעוֹרְרֵנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל וְלֵירֵד לְסוֹף דַּעַת הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

טז **כְּבֵית כּוֹר**. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא הֲקֵף לְדִירָה, דְּלֹא דָּמֵי לְבַקְעָה, דִּבְקִעָה לֹא מְסַיְּמֵי מְחִצּוֹתֶיהָ אֶלָּא בְּדֶרֶךְ מִדְרוֹן נִכְנָס לוֹ וְיוֹצֵא מִמֶּנָּה, אֲבָל בְּגִנָּה וְקַרְפֵּף יֵשׁ לָהֶם מְחִצּוֹת מַעֲלִיּוֹתָא אַף לֹא נַעֲשׂוּ עַל דַּעַת שֶׁיָּדוּרוּ בָּהֶם. הָרִי"כ:

יז **בֵּיתוֹ אָסוּר כוּ'**. כָּתַב הָרַמְבַּ"ם רְצוֹנוֹ לוֹמַר רְשׁוּתוֹ בֶּחָצֵר. וּמוֹסֵב עַל בִּטֵּל רְשׁוּתוֹ סְתָם:

יח רֵישָׁא דְּמַתְנִיתִין [דְּלִקַמָּן] נָקֵט אַף עַל גַּב שֶׁהוּא דְּלֹא כְּהִלְכְתָא. וּלְעִנְיַן פְּסַק הֲלָכָה דְּמִשְׁנָה זוֹ כָּתַב הָרַמְבַּ"ם שֶׁכֵּלָּן דְּחוּיוֹת:

פרק ג

משנה א

א וְאַף עַל גַּב דְּתָחוּמִין חֲמִירֵי, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם סֶמֶךְ מִן הַמִּקְרָא, הֵקֵלּוּ בְּתָחוּמִין שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא לְדָבָר מִצְוָה. תּוֹסָפוֹת. וְהָא דְּקָרֵי לֵיהּ עֵרוּב, לְפִי שֶׁהוּא מְעָרֵב הַתְּחוּמִין שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ בּוֹ תְּחִלָּה עִם הַתְּחוּם שֶׁהָיָה יָכוֹל לֵילֵךְ בּוֹ. הַמַּגִּיד מִשְׁנָה:

ב **חוּץ כּוּ'**. דְּטַעֲמָא דְּעֵרוּבִין מִשּׁוּם דְּדַעְתּוֹ וְדִירָתוֹ בְּמָקוֹם מְזוֹנוֹתָיו הוּא, וְנַעֲשֶׂה הַמְעָרֵב כְּאִלּוּ אוֹכֵל וְשׁוֹבֵת שָׁם בַּמָּקוֹם שֶׁהִנִּיחַ הָעֵרוּב, וּמִשָּׁם יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ, וְהִלְכָךְ דָּבָר [מָזוֹן] בָּעֵינַן. רַשׁ"י:

ג דְּכֻלָּהּ סְפֵקָא מִשּׁוּם עֲצָמוֹת הוּא, שֶׁהַבָּשָׂר כְּבָר נִרְקַב כְּמָה שָׁנִים, וַעֲצָמוֹת בְּלֹא בָּשָׂר אֵין מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל אֶלָּא בְּמַגָּע, וּכְשֶׁמְּנַפֵּחַ לִפְנֵי רַגְלָיו אִם יֵשׁ עֶצֶם גָּדוֹל נִרְאֶה הוּא וְיִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִגַּע בּוֹ רַגְלָיו, וְאִם עֶצֶם קָטָן הוּא נִדְחֶה בַּנְּפִיחָה וְאֵינוֹ מְסִיטוֹ בְּרַגְלָיו, וְאִם מְכֻסֶּה בְּעָפָר אֵינוֹ מְטַמֵּא, דְּהָא עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא בְּמַגָּע. רִי"כ:

ד בַּעֲנָלוֹת, מִבְּעוֹד יוֹם (רַשׁ"י). וְעַיֵּן רֵישׁ פֶּרֶק ח' דְּאָהֳלוֹת שֶׁצָּרִיךְ שֶׁמַּחְזִיקִים אַרְבָּעִים סְאָה כוּ', וּפָרֵיךְ בַּגְּמָרָא הֵיכִי מַיְתֵי לַהּ כוּ', וּמִדְּנָקֵט רַבִּי יְהוּדָה וְלֶאֱכֹל שִׁמַּע מִנָּהּ דְּרָאוּי לְאָכְלוֹ בָּעֵי, וּמְשָׁנֵי בִּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ שֶׁאֵין בְּרָחְבָּן טֶפַח, דְּלֹא מְקַבְּלֵי טֻמְאָה וְאֵין מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה:

ה וְכָל תַּשְׁמִישֵׁי הַמֵּת אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה [דְּנַפְקָא לָן] מִוַּתְּמֵת שָׁם מְרִים, וְנֶאֱמַר שָׁם שָׁם מֵעֻגְלָה עֲרוּפָה. רַשׁ"י:

משנה ב

ו **וּבִתְרוּמָה**. כֵּן הַגִּרְסָא בִּסְפָרִים מְדֻיָּקִים וּבְרִי"ף. וְהָכִי מִסְתַּבְּרָא, דְּמַאי שְׁנָא תְּרוּמָה מֵחַלָּה. וּמַתְנִיתִין [דְּוַהַכֹּהֲנִים בְּחַלָּה וּבִתְרוּמָה] כְּסוּמְכוֹס, וְאֵינָהּ הֲלָכָה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ז הַסַּעַם דְּעֵרוּבֵי תְּחוּמִין הוֹאִיל וְאַסְמְכוּהוּ אַקְרָא הֶחְמִירוּ וְלֹא הֵימְנוּהוּ רַבָּנָן לְקָטָן. תּוֹסָפוֹת. וְהָרִי"כ פֵּרֵשׁ דְּעֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת דְּקָנֵי מִמֵּילָא כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק ו' מִשְׁנָה ה' בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה שֻׁתָּף עִם שְׁכֵנָיו אֵין צָרִיךְ לְעָרֵב, וּלְפִיכָךְ קָטָן גּוֹבֶה אוֹתוֹ וְלֹא אִכְפַּת לָן שֶׁהֲרֵי הוּא אֵין צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בּוֹ כְּלוּם, אֲבָל בְּעֵרוּבֵי תְּחוּמִין צָרִיךְ הוּא שֶׁיֹּאמַר בְּמָקוֹם עֵרוּבִי זֶה תְּהֵא שְׁבִיתָתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, וְהוּא לָאו בַּר דַּעַת הוּא:

משנה ג

ח הַיְנוּ בְּמָקוֹם מִצְוָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם:

ט הָכִי מוֹקִים בַּגְּמָרָא. וְקָשֶׁה, לִפְלוּג וְלִתְנֵי בְּאֵילָן גּוּפֵיהּ בֵּין הָעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְעוֹמֵד בְּכַרְמְלִית:

משנה ד

י **חוּץ לַתְּחוּם**. אֲפִלּוּ תְּחוּמִים דְּרַבָּנָן, וַאֲפִלּוּ לְרַבִּי דְּאָמַר כָּל דָּבָר שֶׁהוּא מִשּׁוּם שְׁבוּת לֹא גָּזְרוּ בּוֹ כוּ', מִכָּל מָקוֹם לֹא הָוֵי עֵרוּב אַף עַל גַּב דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת מָצֵי לְמִשְׁקְלֵיהּ וְאָתוֹיֵי, כֵּיוָן דְּאִם קָנָה שְׁבִיתָה בַּמָּקוֹם שֶׁנִּתְגַּלְגֵּל הֶעָרוּב הָיָה עוֹמֵד עַתָּה חוּץ לַתְּחוּם וְאֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת, הִלְכָךְ תְּקִינוּ רַבָּנָן שֶׁלֹּא יְהֵא עֵרוּב אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַתְּחוּם. תּוֹסָפוֹת:

יא וְכָתַב הָרִי"כ שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת כְּנֶגֶד כָּל הָעִיר, שֶׁהוּא מַפְסִיד, וְלֹא דָּמִי לְמִי שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם דְּאָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין סוֹף פֶּרֶק ד' דַּאֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת לֹא יִכְנֹס, דְּהָתָם אֵין רָאוּי לָתֵת לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת יוֹתֵר שֶׁהֲרֵי נִתְכַּוֵּן לִשְׁבֹּת בָּעִיר שֶׁהִיא עוֹלָה לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאִם יֵצֵא חוּץ לַתְּחוּם כְּבָר הוּא גַּם חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל הָכָא שֶׁהָיָה רוֹצֶה לַעֲקֹר אֶת עַצְמוֹ מִן הָעִיר רָאוּי לָתֵת לוֹ בְּמָקוֹם שֶׁמַּנִּיחַ שָׁם עֵרוּבוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, שֶׁשָּׁם הוּא בֵּיתוֹ:

יב בַּגְּמָרָא. וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּחוֹפֵר בִּכְלִי, וְהוּא תּוֹלָדָה דְּחוֹרֵשׁ. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **חֲמָר גַּמָּל**. מִשּׁוּם דִּסְבִירָא לֵיהּ תְּחוּמִין דְּאוֹרַיְתָא. וְהָא דִּמְטַהֵר בִּסְפֵק טֻמְאָה דְּאוֹרַיְתָא בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ה' דְּטָהֳרוֹת, הָתָם תְּרֵי חֲזָקוֹת לְקֻלָּא, דְּהַעֲמֵד מֵת עַל חֶזְקָתוֹ שֶׁהָיָה חַי וְהַעֲמֵד הַנּוֹגֵעַ עַל חֶזְקָתוֹ שֶׁהָיָה טָהוֹר, וְהָכָא חֲדָא חֲזָקָה, דְּהַעֲמֵד תְּרוּמָה עַל חֶזְקָתָהּ, אֲבָל לֵיכָּא עוֹד חֲזָקָה וְלוֹמַר הַעֲמֵד גַּבְרָא אַחֶזְקָתוֹ שֶׁעֵרֵב. גְּמָרָא:

משנה ה

יד וּבִירוּשַׁלְמִי, כַּנִּי מַתְנִיתִין מַתְנָה אָדָם עַל [עֵרוּבָיו]:

טו בִּדְרַבָּנָן. וּתְחוּמִין דְּרַבָּנָן כְּדִסְתָם פֶּרֶק ה' מִשְׁנָה ה':

טז **וְאִם כֵּן**'. אִצְטְרִיךְ, אֲפִלּוּ אֶחָד רַבּוֹ מֻבְהָק. תּוֹסָפוֹת:

משנה ו

יז **שְׁנֵי עֵרוּבִין**. כְּגוֹן דְּאַנַּח לֵיהּ בְּסוֹף אֶלֶף אַמָּה לְכָאן [וּלְסוֹף] אֶלֶף אַמָּה לְכָאן. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי אֶלָּא דְּמָנַח לֵיהּ לְסוֹף אַלְפַּיִם לְכָאן נִמְצָא שֶׁמַּפְסִיד כָּל הָאַלְפַּיִם שֶׁל צַד אַחֶרֶת וַהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ בַּיּוֹם הָאֶחָד אֶל מְקוֹם הָעֵרוּב שֶׁל יוֹם הַשֵּׁנִי, וַאֲנַן בָּעֵינַן שֶׁיְּהֵא הוּא וְעֵרוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד בְּשָׁעָה שֶׁיִּקְנֶה הָעֵרוּב, וּכְדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ד':

יח מִשּׁוּם יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת נָקֵיט לֵיהּ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת לְהוֹלִיךְ הָעֵרוּב. אֲבָל בְּיוֹם טוֹב שֶׁלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת יָכוֹל לְטַל אוֹתוֹ הַפַּת עַצְמוֹ, שֶׁכְּבָר נִקְרָא עָלָיו שֵׁם עֵרוּב, וּלְהוֹלִיכוֹ לְרוּחַ אַחֶרֶת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט כְּלוֹמַר לְאֵיזֶה רוּחַ שֶׁעֵרֵב אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַפְסִיד הָאַלְפַּיִם שֶׁכְּנֶגְדּוֹ כוּ', אֲבָל לְעוֹלָם אֵין כָּאן הֶפְסֵד אֶלָּא אַלְפַּיִם מִצַּד אֶחָד, וְהֵינוּ אוֹתָן אַלְפַּיִם [שֶׁבְּרוּחַ] שֶׁהִיא כְּנֶגֶד אוֹתָהּ שֶׁעֵרֵב בָּהּ:

כ טַעֲמוֹ דְּאִלּוּ עַל יְדֵי עַצְמוֹ הָא קָיְמָא לָן דְּעִקַּר עֵרוּב בָּרֶגֶל וְאֵינוֹ צָרִיךְ פַּת:

כא **מִשְׁתַּכֵּר**. וְכָל שֶׁכֵּן לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה קַיָּם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּשֵׁנִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם, שֶׁאִם אֵינוֹ קַיָּם אֵין כָּאן עֵרוּב לְיוֹם שֵׁנִי דְּהָא קְדֻשָּׁה אַחֲרִיתָא הִיא, הִלְכָךְ הַאי מִשְׁתַּכֵּר כוּ' לֹא אָמְרוּ חֲכָמִים לַאֲפוּקֵי מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֶלָּא מִלְּתָא אַגַּב אוּרְחָא קָאָמְרִי:

משנה ז

כב הָאֱמֶת בָּא לְהוֹדִיעֵנוּ [כִּדְמֵיתִינַן] בְּהֶדְיָא בַּגְּמָרָא כוּ'. אֲבָל לְעִנְיַן פֵּרוּשׁ הַמִּשְׁנָה לֹא אִכְפַּת לָן וְלֹא מִידֵי, דְּהָא אֶפְשָׁר לִהְיוֹת דַּהֲכָמִים דִּלְעֵיל דִּמְסַפְּקָא לְהוּ בְּיוֹם טוֹב וְשַׁבָּת דְּאִינְהוּ גּוּפַיְהוּ סְבִירָא לְהוּ בִּשְׁנֵי יָמִים דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דְּוַדַּאי כְּיוֹמָא אֲרִיכָא הֵן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כג **וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה**. וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן בְּעֵרוּב בְּהָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּלֹא קָעָבִיד מִידֵי, אֲבָל כַּלְכָּלָה דְּמֵחֲזֵי כִּמְתַקֵּן טִבְלָא אֵימָא מוֹדֶה לְהוּ לְרַבָּנָן. וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָנֵי תַּרְתֵּי מִשּׁוּם דְּלֵיכָא לְמִגְזַר עֲלַיְהוּ, אֲבָל בֵּיצָה דְּאִיכָּא לְמִגְזַר בַּהּ מִשּׁוּם פֵּרוֹת הַנּוֹשְׁרִין וּמִשּׁוּם מַשְׁקִין שֶׁזָּבוּ אֵימָא מוֹדֶה לְהוּ לְרַבָּנָן, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

כד וְלֹא הֻצְרְכוּ לוֹמַר בְּיוֹם שֵׁנִי אִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ כוּ' אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן אֶל לִבּוֹ שֶׁהַיּוֹם קֹדֶשׁ וְלֹא יְזַלְזֵל בִּמְלָאכָה, דְּדֵי הָיָה לוֹ שֶׁיֹּאמַר אִם הַיּוֹם חֹל תִּהְיֶה זוֹ תְּרוּמָה עַל זוֹ. הָרִי"כ:

כה וְלֵיכָא לְמֵימַר מִגּוֹ דְּאִתְקְצֵי לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אִתְקְצֵי לְכֻלֵּיהּ יוֹמָא כִּדְאִיתָא בְּסוֹף פֶּרֶק ג' דְּשַׁבָּת, דְּהָתָם הַאי יוֹמָא דְּשַׁבָּתָא דְּאִסְרִינַן בֵּיהּ וַדַּאי קֹדֶשׁ וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא הַסָּפֵק אָמְרִינַן מִגּוֹ כוּ', אֲבָל הָכָא יוֹם הַשֵּׁנִי שֶׁבּוֹ נָקוּם וְנֶאֱסָר הוּא עַצְמוֹ הַסָּפֵק, הִלְכָךְ לֵיכָא לְמֵימַר מִגּוֹ כוּ':

משנה ט

כו **אם לְמָחָר**. כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה בִּתְפִלָּתוֹ כְּשֶׁקָּרָן. הָרִי"כ:

כז בַּגְּמָרָא הַטַּעַם דְּזִכָּרוֹן אֶחָד עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן. וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דִּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּתִיב [וַיִּקְרָא כג] זִכָּרוֹן תְּרוּעָה, וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ כְּתִיב [בְּמִדְבָּר י] וְהָיָה לָכֶם לְזִכָּרוֹן וְגוֹ' וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם. הִלְכָךְ כְּשֶׁיֹּאמַר בַּתְּפִלָּה יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה עוֹלֶה לִשְׁנֵיהֶם:

כח דְּאָתֵי לְזַלְזוּלֵי בֵּיהּ בַּשֵּׁנִי אִי מַחְזִיקִינַן לֵיהּ בְּסָפֵק, אֲבָל כִּי אָמְרִינַן סְתָמָא מַחְזִיקִינַן לְהוּ בִּקְדֻשָּׁה אַחַת. גְּמָרָא:

פרק ד

משנה א

א **נָתְנוּהוּ**. לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הוּא כְּשֶׁמּוֹלִיכִין הָאָדָם מוֹלִיכִין אוֹתוֹ אֶל עִיר, הִלְכָךְ קָתָנֵי הוֹלִיכוּהוּ גַּבֵּי עִיר. אֶלָּא שֶׁאִם אֵרַע לִפְעָמִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לָבֹא אֶל עִיר אוֹ מִפְּנֵי סַכָּנָה וּמִקָּרֶה שֶׁיִּתְּנוּהוּ לְמָקוֹם אַחֵר הַמְשֻׁתָּמֵר כְּמוֹ בְּדִיר אוֹ סַהַר, לְכָךְ תָּנֵי גַּבֵּיהוּ נְתָנוּהוּ:

ב וְאֵין הָכִי נַמִּי דִּבְעִיר נַמִּי גָּזְרוּ דְּהָא וַדַּאי מַשְׁמַע דְּאַכָּל מַה שֶּׁהַזְכַּר בְּדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרִבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה קָמִפְלְגִי, וְנָקְטֵי חֲדָא מִתַּרְתֵּי בָּבֵי דְּתַנָּא קַמָּא, וְהוּא הַדִּין לְאִידָךְ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה לְדִיר וְסַהַר אֶלָּא כְּשֶׁהִיא קְבוּעָה בַּנָּמָל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם. אִי נַמִּי כְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י דְּכְשֶׁהַסְּפִינָה מְהַלֶּכֶת כְּשֶׁעוֹקֵר רַגְלוֹ קֹדֶם שֶׁיְּנִיחֶהוּ מוֹצִיאָתוֹ הַסְּפִינָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ וְנִכְנָס בְּאַרְבַּע אַמּוֹת אֲחֵרוֹת עַל כָּרְחוֹ, וְהָוֵי כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיאוּהוּ לִסְטִים וְנוֹתְנִין אוֹתוֹ תָּדִיר בְּאַרְבַּע אַמּוֹת אֲחֵרוֹת, שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, וְכֵן לְעוֹלָם:

ד [וְטַעֲמָא] כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דִּלְמָא עָמְדָה פִּתְאוֹם וְלָאו אַדַּעְתַּיְיהוּ. וּלְטַעֲמָא דְּשָׁבְתוּ בַּאֲוִיר כוּ' נִרְאֶה דְּהוֹאִיל וְיָצְאוּ חוּץ לַתְּחוּם רָצוּ לְהַחְמִיר, שֶׁלֹּא תִּטְעֶה וְלֹא תְּחַלֵּק בֵּין יוֹצֵא לְחוּץ לַתְּחוּם וְשָׁבַת בַּמְּחִצּוֹת הֶהֵן מִבְּעוֹד יוֹם כְּמוֹ בִּסְפִינָה לְהֵיכָא דְּלֹא שָׁבַת כְּמוֹ בְּדִיר וְסַהַר וְתַתִּיר הַכֹּל:

משנה ג

ה גְּמָרָא. וְטַעֲמָא שֶׁמָּא יַרְגִּישׁוּ בָּהֶם הָאוֹיְבִים שֶׁיֵּצְאוּ וְיִרְדְּפוּ אַחֲרֵיהֶן וְאֵין כְּלֵי זַיִן בְּיָדָם לְהַצִּיל. וְלִמְקוֹמָן הַיְנוּ לַמָּקוֹם שֶׁנָּתְנוּ לָהֶם חֲכָמִים, שֶׁהוּא עַד אַלְפַּיִם אַמָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

י וְהַמְּדִידָה הוּא מַהֲלַךְ אַלְפַּיִם פְּסִיעוֹת בֵּינוֹנִית שֶׁלֹּא יַרְחִיק רַגְלָיו, וְזֶה שִׁעוּר אַמָּה אַחַת בֵּין רֶגֶל לְרֶגֶל. הָרִי"כ:

יא **יִכָּנֵס**. כֵּיוָן שֶׁאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהָעִיר תּוֹךְ תְּחוּמוֹ לֹא הָיָה קוֹנֶה שְׁבִיתָה אֶלָּא עִם בְּנֵי הָעִיר, הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁקָּנָה שְׁבִיתָה עִמָּהֶם. בֵּית יוֹסֵף:

משנה ה

יב וּמִטַּעֲמָא אַחֲרִינָא, הוֹאִיל וְנֵעוֹר קוֹנֶה יָשֵׁן נַמִּי קוֹנֶה, כִּדְפֵרֵשׁ רַשְׁ"י:

יג הַיְנוּ בְּלֹא רֹאשׁוֹ, וּבְפִשּׁוּט יָדַיִם (וְרַגְלַיִם) נִכְנָס הָרֹאשׁ. תּוֹסָפוֹת:

יד **וְהוּא בְּאֶמְצָעָן**. נָטַר עַד הָכָא וְהוּא הַדִּין לְבֵתְרֵי בָּבֵי דִּבְמִשְׁנָה קַמִּיתָא:

טו **וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה**. וְהַיְנוּ [דְּאִיכָּא בֵּינַיְהוּ דְּרַבִּי יְהוּדָה וַחֲכָמִים] דְּרַבָּנָן סָבְרִי אַרְבַּע לְכָל צָדָדָיו הַיְנוּ שְׁמֹנֶה עַל שְׁמֹנֶה, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר לְחַד רוּחַ וְתוּ לֹא:

משנה ו

טז דַּחֲפָצָיו כְּרַגְלָיו כְּדִתְנַן [בֵּיצָה פ"ה מ"ג] הַבְּהֵמָה וְהַכֵּלִים כְּרַגְלֵי הַבְּעָלִים:

משנה ז

יז וְחָשְׁכָה לוֹ הַיְנוּ אִם יִרְצֶה לֵילֵךְ לְבֵיתוֹ, אֲבָל לְעִקָּרוֹ שֶׁל אִילָן אָזֵיל. וְאִיכָּא דְּאָמְרֵי בַּגְּמָרָא דְּחָשְׁכָה לוֹ אִם יֵלֵךְ מְעַט מְעַט אֲבָל כִּי רָהֵיט מָטֵי לְהָתָם, וְכֵן הַסְכָּמַת הַפּוֹסְקִים:

יח וְהָא דְּבָפֶרֶק ג' מִשְׁנָה ד' אֶפְלוּ לְמַאן דְּאָמַר דִּסְפֵק עֵרוּב אֵינוֹ עֵרוּב מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לוֹ אַלְפַּיִם שֶׁמִּבֵּיתוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב שָׁם, וְלֹא אָמְרִינַן שֶׁלֹּא יָזוּז מִמְּקוֹמוֹ, הָתָם כְּעוֹמֵד בְּעִירוֹ לֹא עָקַר דַּעְתּוֹ מֵעִירוֹ, וְדַעְתּוֹ שֶׁאִם לֹא יִקְנֶה לוֹ שָׁם שְׁבִיתָה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ תְּחוּם בֵּיתוֹ. תּוֹסָפוֹת:

יט **אַלְפַּיִם אַמָּה**. דְּהָא עִקַּר עֵרוּב בָּרֶגֶל כִּדְמַסְקִינַן בְּמִשְׁנָה ט', וְהָכָא דְּדָחוּק הוּא דְּחָשְׁכָה לוֹ שָׁרִינַן לֵיהּ בְּאוֹמֵר שְׁבִיתָתִי כוּ':

משנה ח

כ **זָכָה לוֹ**. וְקָא מַשְׁמַע לָן שֶׁאֵין נִקְרָא זֶה שְׁבִיתָה בְּטָעוּת כִּדְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּמִשְׁנָה ד', דְּלֹא דָּמֵי מִי שֶׁהוּא סָמוּךְ לָעִיר וְלֹא יָדַע, דְּנִכָּר לַכֹּל וּמְפֻרְסָם שֶׁשְּׁבִיתָתוֹ בְּטָעוּת, מַה שֶּׁאֵינוֹ נִכָּר [לוֹמַר] דְּאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ הָאִילָן אוֹ הַגָּדֵר לֹא הָיָה אוֹמֵר תְּהֵא שְׁבִיתָתִי בְּמִקוֹמִי. הָרִי"כ:

כא וְלֹא קַשְׁיָא אַמַּה שֶׁכָּתַב בְּפֶרֶק ג' מִשְׁנָה ה' דִּתְחוּמִין דְּרַבָּנָן. שֶׁהֲרֵי כָּתַב הַטּוּר סִימָן שצ"ז דִּקְרָאֵי אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא:

משנה ט

כב **הָעֲנִי כוּ'**. אֲתָאן לְרַבִּי מֵאִיר, וּכְלוֹמַר בָּזוֹ אָמְרוּ הֶעָנִי כוּ', אֲבָל עִקַּר עֵרוּב בְּפַת גְּמִירָא וְטַעֲמֵיהּ דְּכֵיוָן שֶׁמֵּבִיא פַּת גְּלָה דַּעְתּוֹ וְנִכָּר שֶׁרְצוֹנוֹ לִשְׁבֹּת שָׁם. אֲבָל כְּשֶׁמַּעֲרֵב בְּרַגְלָיו

אָמְרוּ אֵינָשֵׁי אִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא שְׁמַעְתֵּיהּ מְשַׁכְּתֵיהּ, וְאִם עַם הָאָרֶץ חֲמוֹרוֹ אִתְאַבִּיד לֵיהּ וְהוֹלֵךְ לְבַקְּרוֹ שָׁם. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר כֵּיוָן שֶׁטּוֹרַחַ הוּא בְּעַצְמוֹ יֵשׁ הֶכֵּירָא יוֹתֵר מִשֶּׁשּׁוֹלֵחַ שָׁם [שְׁלִיחַ] וּבְיָדוֹ פַּת:

יט כְּלוֹמַר וּפְלוּגְתַּיְהוּ בְּאוֹמֵר שְׁבִיתָתִי בִּמְקוֹמִי [וְאֵינוֹ] עָנִי, שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת:

כ הָכִי קָאָמַר, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עִמּוֹ פַּת הָוֵי כְּמִי שֶׁאֵין עִמּוֹ פַּת, הוֹאִיל וּבַדֶּרֶךְ הוּא וְחָשְׁכָה לוֹ, כִּדְמַסֵּיק שֶׁהָיָה יָכוֹל לָרוּץ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

כא וְחָזַר [בּוֹ] מִלֶּלֶכֶת הַיּוֹם, אֲבָל דַּעְתּוֹ לֵילֵךְ לְמָחָר:

כב כְּלוֹמַר דְּלֹא אָמְרִינַן נִמְלַךְ הוּא שֶׁלֹּא לִקְנוֹת שְׁבִיתָה, אֶלָּא אָמְרִינַן דִּבְדַעְתּוֹ עוֹמֵד. הָרַמְבַּ"ם:

משנה יא

כג וְדָכְוָתֵיהּ שָׁלֹשׁ לֹא יִכָּנֵס, אִם עוֹמֵד בָּאַמָּה הַשְּׁלִישִׁית. גְּמָרָא:

כד וְזֶה לְשׁוֹן הָרִי"כ, לֹא יִכָּנֵס, אִם אָמַר שְׁבִיתָתִי בָּעִיר לֹא אָמַר כְּלוּם שֶׁהֲרֵי הוּא חוּץ [לִמְקוֹם] שֶׁסִּיֵּם יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם אַמָּה, וּבִמְקוֹמוֹ נַמִּי לֹא קָנֵי שְׁבִיתָה. וְזוֹ הִיא כַּוָּנַת הָר"ב בַּמֶּה שֶׁכָּתַב שֶׁהֲרֵי גִּלָּה דַּעְתּוֹ, רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאָמַר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כה אֶלָּא כְּלוֹמַר לְפִי סְבָרַת הָאָדָם שֶׁיּוּכַל לְשַׁעֵר עַד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת וְלֹא יוֹתֵר, אֲבָל אֶפְשָׁר לִפְחוֹת וּלְשַׁעֵר, שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּטְעוּ כָּל כָּךְ:

כו לֹא רָאָה [בָּזֶה] דִּבְרֵי רַשְׁ"י וְהָרִי"כ שֶׁכָּתְבוּ וְזֶה לְשׁוֹנָם, אִמְרִינַן לְקַמָּן בְּפֶרֶק ה' אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא בְּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה [אַרְבָּעִים חֲבָלִים יֵשׁ לְאַלְפַּיִם]. וְכָל חֶבֶל וְחֶבֶל מִתְמַעֵט שְׁתֵּי אֶחְיזוֹת, זֶה תּוֹפֵס מִכָּאן וְזֶה מִכָּאן. וְהָאֶחְיזָה טֶפַח וַחֲצִי אֶצְבַּע. הֲרֵי חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת:

כז כִּדְמְתַרְגֵּם [בְּמִדְבָּר לה] וּמִדּוֹתָם חוּץ לָעִיר, וּמְשַׁחְתּוּן מִבָּרָא לְקַרְתָּא:

פרק ה

משנה א

א וְאַכְּלֹהוּ קָאֵי, וְלָאו דַּוְקָא בַּקְּרָנוֹת שֶׁהֵן קֶרֶן זָוִית, אֶלָּא הוּא הַדִּין בָּאֶמְצַע:

ב הֵינוּ אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּפֶרֶק ב' מִשְׁנָה ה':

ג **וּגְשָׁרִים**. שֶׁהֵן מְכֻסִּין מִלְמַעְלָה. וְיֵשׁ לוֹ כְּתָלִים מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו, אֶלָּא שֶׁהַכִּפָּה חֲלוּלָה, וְיֵשׁ בַּכְּתָלִים פְּלוּשׁ שֶׁהַמַּיִם יַעַבְרוּ תַּחְתָּיו אוֹ בְּנֵי אָדָם, וְיֵשׁ תַּחְתָּיו דִּירָה לַמּוֹכֵס. הָרִי"כ:

ד וְקָשֶׁה [לְגִרְסָתוֹ דְּגָרַס אוֹתָן], הָא תָּנָא לֵיהּ פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה ח', וְנָסַח אַחֵר [גָּרַס] אוֹתָהּ, וּפֵרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם רְצוֹנוֹ לוֹמַר כִּי כְּשֶׁתִּהְיֶה הַמְּדִינָה עֲגֻלָּה שֶׁיַּעֲשׂוּ בּוֹ מְרֻבָּע דָּבוּק לָהּ

וְאָז יִמְדְּדוּ חוּץ לַמֻּרְבָּע אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ וּמַרְוִיחִים אַנְשֵׁי הַמְּדִינָה אוֹתָן הַתּוֹסָפוֹת שֶׁיּוֹסִיפוּ הַמֻּרְבָּע עַל הָעֲגֻלָּה שֶׁבְּתוֹכוֹ׃

ו **טַבְלָא מְרֻבַּעַת**. בְּעִיר מְרֻבַּעַת עָסְקִינַן, שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא אַלְפַּיִם עַל אַלְפַּיִם, דַּהֲווּ נַמִּי תְּחוּמִין מְרֻבָּעִין, וְאִם אֵינָהּ מְרֻבַּעַת כְּגוֹן שֶׁהִיא יְתֵרָה עַל אַלְפַּיִם לְאָרְכָּהּ אוֹ פְּחוּתָה מֵאַלְפַּיִם, לֹא הָווּ מְרֻבָּעִים, דִּתְחוּמִין מְרֻבָּעִים לָאו דַּוְקָא שֶׁיִּהְא אָרְכָּן כְּרָחְבָּן, שֶׁהֲרֵי רָחְבָּן לְמַדַּת הָעִיר הִיא כוּ', אֶלָּא מְרֻבָּעִים דְּקָתָנֵי לְמֵעוּטֵי עֲגֻלִּים. רַשִׁ"י׃

ה אֵין לוֹמַר כִּפְשׁוּטָהּ, שֶׁהֲרֵי אִם לְצַד אֶחָד מֵהָעִיר אַלְפַּיִם, כְּשֶׁנַּעֲגֵל כָּל סְבִיבוֹת הָעִיר מִמָּקוֹם שֶׁכָּלוּ אוֹתָן אַלְפַּיִם, אֵין סָפֵק שֶׁלְּכָל צְדָדֵי הָעִיר יִהְיֶה אַלְפַּיִם, אֶלָּא הֵינוּ לוֹמַר שֶׁכְּשֶׁהֵן עֲגֻלּוֹת הוּא מַפְסִיד הַזָּוִיוֹת וּכְשֶׁהֵן מְרֻבָּעוֹת נִשְׁכָּר הַזָּוִיוֹת, דְּכָל אַמָּתָא בְּרִבּוּעַ אַמָּתָא וּתְרֵי חֲמִשֵּׁי בַּאֲלַכְסוֹן, נִמְצָא כְּשֶׁיּוֹצֵא [מֵהָעִיר] כְּנֶגֶד הַזָּוִיוֹת לְלֶכֶת בַּאֲלַכְסוֹן מְהַלֵּךְ אַלְפַּיִם וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת אַמָּה, וְאִם הָיוּ עֲגֻלּוֹת לֹא הָיָה יָכוֹל לַהֲלֹךְ בְּשׁוּם צַד יוֹתֵר מֵאַלְפַּיִם. בֵּית יוֹסֵף׃

משנה ב

ז **קַרְפֵּף**. הוּא צָלַע מִצְלָעוֹת מְרֻבָּעוֹת מִדַּת בֵּית סָאתַיִם וְהוּא שִׁבְעִים וְשִׁירַיִם. הָרַמְבַּ"ם. עֲשָׂאוֹ שֵׁם מְשֻׁתָּף אוֹ מֻשְׁאָל, דִּבְפֶרֶק ב' מִשְׁנָה ג' פֵּרַשׁ כְּהָרַ"ב שָׁם וְנִלְמַד מֵעֶנְיָנוֹ׃

משנה ג

ח וּדְקָתָנֵי בֵּין שְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים הָכִי קָאָמַר, אִם יֵשׁ אֲוִיר בֵּין שְׁנֵי הַחִיצוֹנִים כְּדֵי לְהִתְמַלְּאוֹת אֶמְצָעִי וְלַעֲמֹד אֲוִיר הַנִּשְׁאָר בֵּין אֶמְצָעִי לַחִיצוֹנִים עַל מֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת וּשְׁלִישׁ לָכָן וּמֵאָה אַרְבָּעִים וְאַחַת וּשְׁלִישׁ לָכָן, דְּהַיְנוּ שְׁתֵּי קַרְפֵּפוֹת לִשְׁנֵיהֶן, רוֹאִין כוּ', אֲבָל אִם רָבָה אֲוִיר יוֹתֵר מִכָּאן לֹא אָמְרִינַן רוֹאִין. רַשִׁ"י׃

משנה ד

ט **חֲמִשִּׁים אַמָּה**. בַּגְּמָרָא אַסְמְכִינְהוּ אִקְרָא דִּכְתִיב [שְׁמוֹת לו] בַּחֲצַר הַמִּשְׁכָּן וְרֹחַב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים, וּמִדְּלֹא אָמַר חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים יָלְפִינַן מִנֵּיהּ תַּרְתֵּי, הַךְ דְּהָכָא וְהָא דְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ב'׃

י הַמְכָוֵן אִם אֵינוֹ רָחָב כִּי אִם חֲמִשִּׁים אַמָּה׃

יא רְצוֹנוֹ לוֹמַר עַד אַלְפַּיִם, וְהָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא. [וְכָתַב] הָרִי"כ וְאִם רָצָה לֵירֵד בְּשַׁבָּת בְּמִדְרוֹן הַגַּיְא יָכוֹל לֵירֵד שָׁם וְאַחַר כָּךְ יוֹצֵא מִשָּׁם וּמַשְׁלִים תְּחוּמוֹ כְּאִלּוּ לֹא יָרַד בַּגַּיְא׃

יב **מַבְלִיעוֹ**. כְּמוֹ בְּהַבְלָעַת הַגַּיְא שֶׁעוֹמְדִים עַל שְׁנֵי שִׂפְתֵי הַגַּיְא מִזֶּה וּמִזֶּה שֶׁנִּמְדַּד הַשֵּׁטַח הָרָחָב [בָּעֶלְיוֹנוֹ] וְלֹא הַקָּצָר כוּ', וְדִכְוָתֵיהּ בְּהָר כְּשֶׁמַּבְלִיעוֹ [נִמְדְּדוּ בְּתַחְתִּיתוֹ בְּשִׁטְחוֹ

הָרָחָב], וְכִיצַד יַעֲשֶׂה, זוֹקֵף עֵץ גָּבוֹהַּ בִּשְׂפָתוֹ מִזֶּה וְעֵץ אַחֵר כְּנֶגְדּוֹ בִּשְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמוֹתֵחַ הַחֶבֶל מִזֶּה לָזֶה. תּוֹסָפוֹת, וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג גְּמָרָא. וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּנִיחָא תַּשְׁמִישְׁתֵּיהּ לַעֲלוֹת בְּמִדְרוֹנוֹ כוּ'. הָרִי"כ. וּמַה שֶּׁכָּתַב אֲבָל כוּ' אֵינוֹ מַבְלִיעַ וְכוּ' הַיְנוּ טַעֲמָא לְפִי שֶׁקָּשֶׁה לַעֲלוֹת עָלָיו וּלְמָדְדוֹ עַל גַּבּוֹ כְּפֵרוּשׁ הָרִי"כ. וְשִׁעוּר הָאֹמֶד הוּא עַד חֲמִשִּׁים אַמָּה, אֲבָל יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים מְקַדְּרִין. טוּר:

יד **לְהַבְלִיעוֹ**. בַּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה. טוּר. וְקַאֵי נַמִּי אַגַּיְא וְגָדֵר, דְּקִדּוּר שַׁיָּךְ נַמִּי בָּהוּ. וּמִיהוּ בְּגַיְא לֹא אִכְפַּת לָן בֵּין מִתְלַקֵּט עֲשָׂרָה מִתּוֹךְ חֲמִשָּׁה אוֹ פָּחוֹת. טוּר:

טו וְטַעֲמָא מִפָּרָשׁ בַּגְּמָרָא, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁל תּוֹרָה:

טז וְזֶה לְשׁוֹן רַשִׁ"י, דְּמַשְׁוֶה מִדַּת הָהָר כְּאִלּוּ הוּא נָקוּב בְּמָקוֹם מַעֲמַד רַגְלֵי הָעֶלְיוֹן, וְנִמְצָא לִבּוֹ בְּמָקוֹם שֶׁרַגְלָיו עוֹמְדוֹת שָׁם עַכְשָׁיו. וּכְשֶׁנּוֹתֵן הַחֶבֶל עַכְשָׁיו כְּנֶגֶד מַרְגְּלוֹתָיו הָוֵי לֵיהּ כְּאִלּוּ נוֹתֵן אוֹתוֹ כְּנֶגֶד לִבּוֹ בְּקַרְקַע חֲלָקָה כְּדֶרֶךְ כָּל הַמּוֹדְדִין:

משנה ה

יז **חֲכָמִים**. מִדְּאוֹרַיְתָא לֹא מִיתַּסְרִי מִידֵי, וְאִינְהוּ נָזוּר, הִלְכָךְ אָזְלִינַן בָּהוּ לְקֻלָּא. רַשִׁ"י. וּמִיהוּ אִיכָּא דְּסָבִירָא לֵיהּ דְּעַד שָׁלֹשׁ פַּרְסָאוֹת מִדְּאוֹרַיְתָא:

משנה ו

יח דְּלָמָא הָדְרָה וּמִתְעַבֶּדֶת שֶׁל רַבִּים וְאָתוּ לְעֵרוּבֵי כֻּלָּהּ:

יט כַּמִּפָּרָשׁ בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ, צָנָן וַחֲדָשָׁה וּמִגְדָּל גָּד:

משנה ז

כ לְבָנוֹן. מִבְּעוֹד יוֹם. רַשִׁ"י:

כא **וּלְבֵיתוֹ כוּ'**. וּבַגְּמָרָא [פָּרִיךְ] הֵיכָא מַשְׁכַּחַת לַהּ, כְּגוֹן דְּקָאֵי בֵּיתוֹ בַּאֲלַכְסוֹנוֹ, שֶׁרְאוּבֵן עוֹמֵד בְּמִזְרַח בֵּיתוֹ וְעֵרוּבוֹ מוּשָׁךְ לְמַעֲרָב יוֹתֵר מִבֵּיתוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן פְּעָמִים שֶׁהָאֲלַכְסוֹן רָב וְהָוֵי בֵּיתוֹ רָחוֹק מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מֵעֵרוּבוֹ:

כב כְּלוֹמַר לְמַעֲרָב הָעֵרוּב:

משנה ח

כג כְּלוֹמַר עַל הָאַרְבַּע אַמּוֹת אֵלּוּ מַשְׁלִימִים. דְּלָאו כְּהָרִי"כ שֶׁכָּתַב דְּאַף עַל גַּב דְּאָמְרִינַן כְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּמָיָא, לֹא שֶׁנַּחְשֹׁב אוֹתָן כְּלָל, אֶלָּא מִדְּכָתַב וּמַשְׁלִימִין רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁנַּחְשֹׁב אוֹתָן הָאַרְבַּע אַמּוֹת [וְכֵן כָּתְבוּ הָרַ"מ וְהַטּוּר]:

פרק ו

משנה א

א **בָּעֵרוּב**. דְּדָבַר תּוֹרָה מֻתָּר לְטַלְטֵל בְּלֹא עֵרוּב, וּשְׁלֹמֹה וּבֵית דִּינוֹ תִּקְּנוּהוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ לוֹמַר כְּשֵׁם שֶׁמֻּתָּר לְהוֹצִיא מֵחָצֵרוֹת לִרְחוֹב הַמְּדִינָה וּשְׁוָקֶיהָ כָּךְ מֻתָּר לְהוֹצִיא מִמְּדִינָה לַשָּׂדֶה, וְיַחְשְׁבוּ שֶׁהַשְּׁוָקִים וְהָרְחוֹבוֹת הוֹאִיל וְהֵן רְשׁוּת לַכֹּל הֲרֵי הֵן כַּשָּׂדוֹת, וְיֹאמְרוּ שֶׁחָצֵרוֹת בִּלְבַד הֵן רְשׁוּת הַיָּחִיד, וְיִדְמוּ שֶׁאֵין הוֹצָאָה מִלְּאכָה וְשֶׁמֻּתָּר לְהוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים, לְפִיכָךְ תִּקֵּן שֶׁכָּל רְשׁוּת הַיָּחִיד שֶׁתֵּחָלֵק בְּדִיּוּרִין וְיֹאחַז כָּל אֶחָד וְאֶחָד בָּהּ רְשׁוּת לְעַצְמוֹ וְיִשָּׁאֵר מִמֶּנּוּ מָקוֹם בִּרְשׁוּת כֻּלָּן וְיַד כֻּלָּן שָׁוָה בּוֹ, כְּגוֹן חָצֵר לַבָּתִּים, שֶׁנַּחְשֹׁב אוֹתוֹ הַמָּקוֹם כְּאִלּוּ הִיא רְשׁוּת לָרַבִּים. וְכָל מָקוֹם שֶׁאָחַז אֶחָד מִן הַשֻּׁכֵּנִים [וְחִלְּקוֹ] לְעַצְמוֹ שֶׁהוּא בִּלְבַד רְשׁוּת הַיָּחִיד וְיִהְיֶה אָסוּר לְהוֹצִיא מֵרְשׁוּת שֶׁחָלַק לְעַצְמוֹ לִרְשׁוּת שֶׁיַּד כֻּלָּן שָׁוָה בּוֹ כוּ' עַד שֶׁיַּעֲרִבוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, כְּלוֹמַר שֶׁכָּלְנוּ מְעָרְבִים וְאוֹכֶל אֶחָד לְכֻלָּנוּ, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ שָׁוִין בַּמָּקוֹם הַזֶּה כָּךְ כֻּלָּנוּ שָׁוִים בְּכָל מָקוֹם שֶׁאָחַז כָּל אֶחָד לְעַצְמוֹ, וַהֲרֵי כֻּלָּנוּ רְשׁוּת אַחַת. וּבְמַעֲשֶׂה זֶה לֹא יָבֹאוּ לִטְעוֹת וּלְדַמּוֹת שֶׁמֻּתָּר לְהוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הָרַבִּים. הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק א' מֵהִלְכוֹת עֵרוּבִין:

ב בַּגְּמָרָא, וְטַעֲמָא, לְפִי שֶׁפְּחוֹת מִשִּׁוֶה פְּרוּטָה חָשׁוּב לָהֶם מֵחֲמַת קַמְצָנוּתָם:

ג שֶׁהַשְּׁכִירוּת כְּבִטּוּל רְשׁוּת הוּא, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא הֶכֵּר, וּלְפִיכָךְ שׁוֹכְרִים אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִשִּׁוֶה פְּרוּטָה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ב

ד **בְּמָבוֹי**. וּבִטֵּל לָנוּ רְשׁוּתוֹ. רַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם:

ה **הַכֵּלִים**. וְהַחֲזִיקוּ בּוֹ, וְשׁוּב אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹצִיא הוּא לֹא יוּכַל לַחֲזֹר מִבִּטּוּלוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הֶחְזִקְתֶּם בּוֹ. גְּמָרָא. וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב בְּדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא וַעֲשׂוּ צָרְכֵיכֶם, אַגַּב שִׁיטְפָּא וְלֹא דַּיִק. וְעֵיֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ו כְּלוֹמַר לַאֲפוֹקֵי מִדְּרַבִּי אֶלְעָאי דְּסוֹף פֶּרֶק ב':

ז **שָׁאֲחָד נוֹתֵן**. גְּמָרָא הָא תּוּ לָמָּה לִי, וּמִשָּׁנֵי מִשּׁוּם שְׁנַיִם נוֹתְנִים, לְאַשְׁמְעִינַן דְּלֹא גָּזְרוּ דִּלְמָא יִטְלוּ נַמִּי. וְאֵין נוֹטְלִין, יְתֵירָא, לְאַשְׁמְעִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּאָמַר לֵיהּ קְנִי עַל מְנָת לְהַקְנוֹת לַשֵּׁנִי, דְּמַהוּ דְּתֵימָא שְׁלִיחַ [שַׁוְיוּהוּ], קָא מַשְׁמַע לָן כֵּיוָן דְּלֹא קָנָה אִיהוּ לְאִשְׁתְּרוּיֵי לֹא מָצֵי לְאַקְנוּיֵי:

משנה ד

ח **בְּמַזִּיד אוֹסֵר**. הֵינוּ בִּדְלָא הֶחְזִיקוּ כְּבָר, שֶׁאִם הֶחְזִיקוּ וְהוֹצִיאוּ מִבָּתֵּיהֶם לֶחָצֵר שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱסֹר כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב בְּמִשְׁנָה ב', וַאֲפִלּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּהָתָם:

משנה ה

ט גְּמָרָא. וְסֵיפָא יַיִן וְשֶׁמֶן לָאו דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין יַיִן וְיַיִן בַּשְׁנֵי כֵּלִים, אֶלָּא אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט, וְעוֹד דְּלֹא הֶצְרֵךְ לְפָרֵשׁ דִּסְתָמָן בִּשְׁנֵי כֵּלִים. תּוֹסָפוֹת:

י גְּמָרָא. כְּלוֹמַר לְעֵרֶב דִּירָתָן לַעֲשׂוֹתָן אַחַת, אֲבָל שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת אֵינוֹ אֶלָּא לְשַׁתֵּף רְשׁוּת הַחֲצֵרוֹת שֶׁבַּמָּבוֹי וְלֹא רְשׁוּת הַבָּתִּים, וְחָצֵר לָאו בַּת דִּירָה הִיא. רַשׁ"י:

יא זֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, שֶׁהֲרֵי אֵין הַתִּינוֹקוֹת מַכִּירִין מַה נַּעֲשָׂה בַּמָּבוֹי, לְפִיכָךְ אִם נִשְׁתַּתְּפוּ בַּמָּבוֹי בְּפַת סוֹמְכִין עָלָיו וְאֵין צָרִיךְ לְעֵרֶב בַּחֲצֵרוֹת שֶׁהֲרֵי הַתִּינוֹקוֹת מַכִּירִין בַּפַּת. כְּלוֹמַר וְיוֹדְעִין שֶׁמְּשׁוּם הַשִּׁתּוּף שֶׁל פַּת מְטַלְטְלִין כּוֹ', אֲבָל לְיַיִן וּשְׁאָרֵי דְּבָרִים אֵין לַתִּינוֹקוֹת הֶכֵּירָא כִּי אֵינָם מַשְׁגִּיחִים [בָּהֶם] רַק עַל הַפַּת עֵינֵיהֶם, וּדְלֹא כְּמַאן דְּאָמַר בַּגְּמָרָא דְּאַף עַל גַּב דְּיַיִן בָּחֵצֵר לֹא חָזִי, מִגּוֹ דַּחֲזִי לְמִלְּתֵיהּ בְּשִׁתּוּף סָמְכִינַן עֲלֵיהּ בָּחֵצֵר:

משנה ו

יב רַשׁ"י. דְּאִם לֹא כֵּן לֹא הָיוּ צְרִיכִין לָתֵת עֵרוּב אֶלָּא שְׁנֵי הַפָּנִימִיִּים, מִשּׁוּם דְּהַחִיצוֹנִים הָיוּ כְּבֵית שַׁעַר שֶׁלָּהֶם, וּתְנַן בְּמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ח' דְּבֵית שַׁעַר אֵינוֹ אוֹסֵר, וּמֵיהוּ אוֹתוֹ שֶׁלְּפָנַי הַפָּנִימִי לֹא מִקְרֵי בֵּית שַׁעַר. תּוֹסָפוֹת:

יג מִשּׁוּם דְּאִם לֹא כֵּן, שֶׁאֵין עוֹד דִּיּוּרִין בֶּחָצֵר, אֵינָן צְרִיכִין עֵרוּב כְּלָל. וְעַיֵּן בַּמִּשְׁנָה דִּלְקַמָּן דְּבָעֵינַן נַמִּי שֶׁלֹּא יִתְּנוּ הָעֵרוּב בְּטַרְקְלִין זֶה. גְּמָרָא:

יד וַחֲדָרִים וַעֲלִיּוֹת דְּמַתְנִיתִין כְּעֵין חֲדָרִים וּכְעֵין עֲלִיּוֹת, וּמַאי נִיהוּ, מְחִצּוֹת הַמַּגִּיעוֹת לַתִּקְרָה. גְּמָרָא:

משנה ז

טו מַשְׁמַע דְּתַרְתֵּי בָּעֵינַן, שֶׁיִּהְיוּ חֲלוּקִים בְּלִינָה וְשֶׁלֹּא יֹאכְלוּ כוּ' מַמָּשׁ, אֲבָל אִם חָסֵר אַחַת מִשְּׁתֵּיהֶן כוּ' לְעוֹלָם אֵין צָרִיךְ לֶעֱרוֹב הוֹאִיל וּבְדָבָר אֶחָד אֵינָן חֲלוּקִים, אוֹ בַּלִּינָה אוֹ בַּפַּת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

טז וּמֵיירֵי בְּנִשְׁתַּתְּפוּ בְּיַיִן, דְּאִלּוּ בְּפַת סוֹמְכִים לְעוֹלָם כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב לְעֵיל בְּמִשְׁנָה ה':

יז **וַאֲסוּרִין בַּמָּבוֹי**. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁיּוֹעִיל הָעֵרוּב בְּמָקוֹם שִׁתּוּף כֵּיוָן שֶׁהָרַב נִשְׁתַּתְּפוּ, דְּהָכָא אֵין הַטַּעַם שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח אֶלָּא דְּלֹא שַׁיָּךְ לְמֵימַר שֶׁנִּסְמַךְ עַל הָעֵרוּב בְּמָקוֹם שִׁתּוּף, דְּעֵרוּב

שֶׁעֵרֵב כָּל חָצֵר לְעַצְמוֹ הֵיאַךְ יַתִּיר לְטַלְטֵל בַּמָּבוֹי, וְהֲרֵי אֲפִלּוּ מֵחָצֵר לְחָצֵר שֶׁלֹּא דֶּרֶךְ מָבוֹי אָסוּר לְטַלְטֵל. בֵּית יוֹסֵף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח נָטַר לַהּ עַד הָכָא אַף עַל גַּב דְּכֻלָּהּ מִשְׁנָה ה' דִּלְעֵיל מִתְנֵיהּ לְעִנְיַן שֶׁתּוּף מְבוֹאוֹת וּתְנַן נַמִּי רֵישׁ פֶּרֶק ג' בַּכֹּל מְעָרְבִין וּמִשְׁתַּתְּפִין, מִכָּל מָקוֹם מְבוֹאוֹת בְּהֶדְיָא לֹא תְּנַן עַד הָכָא:

משנה י

יט וְאֵין לְעַכֵּב בְּיָדָהּ מַחֲמַת שֶׁנִּשְׁתַּתְּפָה עִם בְּנֵי הַחִיצוֹנָה, דְּיָכוֹלָה לוֹמַר לָהֶן לִתְקוֹנֵי שִׁתַּפְתִּיךְ וְלֹא לְעַוּוּתֵי. גְּמָרָא:

כ וּמְסַיֵּם רַשִׁ"י וְאִם הָיוּ שְׁנַיִם אֲפִלּוּ בַּחִיצוֹנָה גָּזְרִינַן דִּלְמָא אָתֵי לְמִשְׁרֵי שְׁנַיִם בַּפְּנִימִית וְאֶחָד בַּחִיצוֹנָה. וּפֵרוּשׁ אֶחָד רְצוֹנוֹ לוֹמַר הוּא וְכָל אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ, שֶׁהֵם כְּמוֹ אָדָם אֶחָד. הָרַמְבַּ"ם:

פרק ז

משנה א

א דְּמִשּׁוּם הָכִי הֲדַר תָּנֵי פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה כוּ', וְהָא מֵרֵישָׁא שָׁמְעִינַן לַהּ, אֶלָּא לְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ קָצָת כוּ'. גְּמָרָא:

ב גְּמָרָא. וְנִרְאֶה מִזֶּה דִּשְׁנֵי בָּתִּים בְּלֹא חָצֵר נַמִּי צְרִיכִין עֵרוּב, וְכֵן מוּכָח רֵישׁ פֶּרֶק ט' דִּלְכֻלֵּי עָלְמָא אֲפִלּוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּמֵקֵל בַּגַּגּוֹת כוּ' שְׁאֵינָם צְרִיכִים לְעָרֵב מַשְׁמַע דְּדִיּוּרִין שֶׁתַּחַת הַגַּגּוֹת דְּהַיְנוּ הַבָּתִּים שֶׁצְּרִיכִין עֵרוּב. וְקָשֶׁה לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהֵבֵאתִיו רֵישׁ פֶּרֶק דִּלְעֵיל דְּמוּכָח שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ שִׁלֹּמֹה וּבֵית דִּינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ דִּיּוּרִין חֲלוּקִין אֵצֶל מָקוֹם שֶׁיֵּד כֻּלָּן שָׁוֹוֹת בּוֹ כוּ'. וְאוּלַי שֶׁזֶּה [שֶׁכָּתַב לְעֵיל הַיְנוּ] גְּזֵרַת שִׁלֹּמֹה וּבֵית דִּינוֹ, וְהַהִיא דְּהָכָא מִגְּזֵרַת חֲכָמִים:

משנה ב

ג וּלְפִי זֶה בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה דְּמֵתָּרִין לְהוֹרִיד הַיְנוּ אֲפִלּוּ לַבָּתִּים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם:

ד **עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת**. וְנִשְׁאָר מִן הַכֹּתֶל מַשֶּׁהוּ מִכָּאן וּמַשֶּׁהוּ מִכָּאן, אוֹ מִצַּד אֶחָד לְבַדּוֹ, שֶׁהֲרֵי לֹא נִפְרְצָה בְּמִלֹּאָהּ, וְאוֹתָהּ פִּרְצָה אֵינָהּ נֶחְשֶׁבֶת אֶלָּא כְּפֶתַח. הָרִי"כ:

משנה ג

ה **אַרְבָּעָה**. גָּרְסִינַן, וּפֵרוּשׁ טְפָחִים:

ו בְּנָטְלִין בְּשַׁבָּת אֲיָרֵי. תּוֹסְפוֹת. לַאֲפוֹקֵי שֶׁהִקְצוּהוּ לְלַבֵּן בּוֹ לְבֵנִים אוֹ לְגַבֵּל בּוֹ טִיט, דְּאֵין נִטָּלִין בְּשַׁבָּת:

ז **עָפָר כוּ'**. שֶׁסְּתָם עָפָר וּצְרוֹרוֹת בֶּחָרִישׁ מְבֻטָּלִין הֵן. גְּמָרָא. וְהַךְ מָלֵא סַגִּי בְּמֶשֶׁךְ אַרְבָּעָה טְפָחִים לָרֹחַב, בְּמִכָּל שֶׁכֵּן דְּנָסֵר דִּבְסָמוּךְ. בֵּית יוֹסֵף:

משנה ד

ח **מְעָרְבִין שְׁנַיִם**. שֶׁמִּשְׁנֵי צִדֵּי הַנָּסָר הוּא חָרִיץ. רי"כ:

משנה ה

ט אֲבָל בְּיָדִים לֹא. גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשׁ"י דְּחַיְשִׁינַן דְּשָׁקֵיל טוּבָא וּמְמַעֵט, אֲבָל בְּהֵמָה כּוּ'. וְקָשֶׁה דִּלְקַמָּן פֶּרֶק ט' מִשְׁנָה ג' מְפֹרֶשׁ דִּמְחִצָּה שֶׁנִּפְרְצָה בְּשַׁבָּת לֹא בָּטֵיל עֵרוּב. וְהָרֹא"שׁ מְפֹרֶשׁ דִּבְחֹל קָאָמַר, וְאָסוּר בַּיָּדִים דִּלְמָא מְמַעֵט לְהוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה וְלָאו אַדַּעְתַּיהּ, וּמְטַלְטֵל בְּשַׁבָּת בֶּחָצֵר הָאֲסוּרָה, וְכֵן מוֹכֵח לִישְׁנָא דְּמַתְנִיתִין דְּנִתְמַעֵט [דְּמַיְרֵי בְּחֹל] כִּדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

י **הַגְּדוֹלִים**. וַאֲפִלּוּ סְמוּכִים עַל שֻׁלְחָנוֹ, דְּכֵיוָן דְּרוֹצֶה לְזַכּוֹת לַאֲחֵרִים זוֹכִים הֵם לַאֲחֵרִים כֶּאֱיַנַּשׁ דְּעָלְמָא, וְהוּא הַדִּין בְּקָטָן דִּלֹא, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ סָמוּךְ:

יא **הָעֲבָרִים**. בְּפֶרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין מִשְׁנָה ב' תְּנַן דְּאָמָה הָעִבְרִיָּה קוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בְּסִימָנִין, וְהַשְׁתָּא לֹא מַשְׁכַּחַת לַהּ שִׁפְחָה עִבְרִיָּה אֶלָּא קְטַנָּה, וְהָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא, וּבְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת דְּרַבָּנָן אָמְרֵי שֶׁתְּזַכֶּה אֲפִלּוּ לַאֲחֵרִים, וְשָׁאנֵי שִׁפְחָה מִבִּתּוֹ הַקְּטַנָּה, דְּיָדֵהּ כְּיַד אָבִיהָ אֲבָל לֹא כְּיַד רַבָּהּ, שֶׁאֵין קִנְיָנוֹ בָּהּ קִנְיָן גָּמוּר. וְהָכִי נַמִּי מַסִּיק בַּגְּמָרָא בָּבָא מְצִיעָא דַּף י"ב:

יב **אִשְׁתּוֹ**. בְּפֶרֶק י"א דִּנְדָרִים מִשְׁנָה ח' תְּנַן סְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר דְּיַד הָאִשָּׁה כְּיַד בַּעֲלָהּ. וּמְשׁוּם הָכִי מַסִּיק הָרֹא"שׁ דְּהָכָא כְּשֶׁאֵינוֹ זָנָהּ, וּלְפִיכָךְ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ שֶׁלָּהּ וְאֵין יָדָהּ כְּיָדוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **שֶׁיָּדָן כּוּ'**. וּבְרֵישׁ פֶּרֶק ח' אִיתָא בַּגְּמָרָא מְעָרֵב עַל יְדֵי עַבְדּוֹ כּוּ', פֵּרוּשׁ בִּשְׁבִיל, וְעַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כּוּ', וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת אַעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ קָאֵי, כִּדְאָמְרִינַן בְּגִטִּין דְּיַד עֶבֶד קָנְיָ לֵיהּ רַבֵּיהּ. וְנִרְאֶה דְּהָכִי נַמִּי לֹא קָאֵי אֶלָּא אַעַבְדּוֹ כּוּ', וְטַעֲמָא דִּבְנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים אַף עַל גַּב דְּיֵשׁ לָהֶן יַד לִזְכּוֹת כְּשֶׁהִגִּיעַ לְכְלַל אֱגוֹז וְנוֹטְלוֹ כּוּ', הָכָא לְעִנְיַן עֵרוּב כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לְעָרֵב בִּשְׁבִילָם שֶׁהֵם סְמוּכִים עָלָיו כִּדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא, הִלְכָךְ אָמְרוּ שֶׁאֵין יָכוֹל לִזְכּוֹת עַל יְדֵיהֶם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יד **נִתְמַעֵט**. מֵעֶרֶב שַׁבָּת הַשֵּׁנִי. רי"כ:

טו דְּכָל הַמְעָרֵב לַאֲחֵרִים בִּתְחִלָּה צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, מִשּׁוּם דִּלְמָא חוֹבָה הִיא לוֹ כְּדִמְפֹרֶשׁ בַּסֵּיפָא:

טז כֵּן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְהִשִּׁיגוֹ הָרַאֲבַ"ד שֶׁהֲרֵי יוּכַל לְהִשְׁתַּתֵּף גַּם עִם הָאַחֶרֶת לְמַאי דְּפַסְקִינַן הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּשֶׁלֹּשׁ חֲצֵרוֹת שֶׁבְּפֶרֶק ד' מִשְׁנָה ו', וְתֵרֶץ הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה דְּאֵין הָכִי נַמִּי דְּלֹא מִשּׁוּם שֶׁיִּהֵא אָסוּר בָּאַחֶרֶת נִגְעוּ בָּהּ אֶלָּא דְּחוֹבָה לוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִשְׁתַּתֵּף בִּשְׁתֵּיהֶן:

משנה ח

יז **כַּמָּה כוּ'**. לְכָאוֹרָה קָאֵי אַשִּׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, מִיהוּ קָאֵי נַמִּי לְעֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת. רִי"כ:

יח לִישְׁנָא דִּגְמָרָא נָקֵט, וּפֵרֵשׁ הָרִי"כ שְׁמֹנָה עָשָׂר בַּעֲלֵי חֲצֵרוֹת לְמָבוֹי אוֹ בַּעֲלֵי בָּתִּים לְחָצֵר, וְלֹא קָפְדִינַן אַגּוּלְגֻּלְתָּא דְּכָל בְּנֵי בַּיִת שֶׁל כָּל אֶחָד, כְּלוֹמַר אֶלָּא לַמִּתְחַיְּבִים לָתֵת חֵלֶק לְעֵרוּב. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט **שְׁתֵּי סְעוּדוֹת**. כֵּיוָן דְּדָבָר חָשׁוּב הוּא (שֶׁכֵּן עִקְּרֵי סְעוּדַת שַׁבָּת שְׁתַּיִם הֵם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק דִּלְקַמָּן) סַגִּי לְהוּ בְּהָכִי:

משנה ט

כ וְהַיְנוּ דִּשְׁעוּרוֹ דְּתָנֵן קָאֵי אַתַּרְוַיְהוּ, אַמְּבוֹאוֹת וְאַחֲצֵרוֹת, אֲבָל הַבַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים דְּרַבִּי יוֹסֵי דַּוְקָא בַּחֲצֵרוֹת וְלֹא בְּשִׁתּוּף. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

כא כֵּן פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י. וְהַיְנוּ דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּשִׁעוּר דְּמִשְׁנָה ח' קָאֵי גַּם אַעֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה יא

כב **דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר**. בַּגְּמָרָא פָּרִיךְ מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָא לֹא מָשִׁיךְ, וּמְשֶׁנֵּי עֶשְׂאוֹ כְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בְּשָׁנָה שֶׁהֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה שֶׁמָּעוֹת קוֹנוֹת, הָכָא נַמִּי מִפְּנֵי תִּקּוּן שַׁבָּת הֶעֱמִידוּ עַל דִּין תּוֹרָה:

כג בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י וְזִיכָּה בְּיוֹ"ד, וּמִשְׁמַע דִּרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁזִּכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר כוּ', וַאֲפִלּוּ הָכִי לֹא מְהַנֵּי לֵיהּ לְפִי שֶׁזֶּה שֶׁזִּכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר לֹא כְּוֵן לְזַכּוֹתוֹ בְּמַתְּנַת חִנָּם כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּזַכִּין אֶלָּא שֶׁיִּקְנֶה בְּמָעוֹת וּמָעוֹת אֵינָן קוֹנוֹת, וּמַה שֶּׁזִּכָּה עַל יְדֵי אַחֵר הָיָה זֶה בִּשְׁבִיל אֲחֵרִים שֶׁאֵלֵּיהֶם נִתְכַּוֵּן בְּחִנָּם כְּדֶרֶךְ הַמְזַכִּין. וּלְפִי זֶה כִּי לֹא עֵרֵב הַחֲנָנִי לַאֲחֵרִים אֶלָּא לְזֶה לְבַדּוֹ וְזָכָה עַל יְדֵי אַחֵר מְהַנֵּי, וּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב וַאֲפִלּוּ כֻּלּוֹ אַזְכֵּה קָאֵי כוּ' עַד דְּמַסֵּיק דִּבְכָוְנַת הַנּוֹתֵן תָּלוּי, דְּאִם הָיָה כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּזְכֶּה עַל יְדֵי הָאַחֵר וְשֶׁהָאַחֵר יְזַכֶּה לוֹ מְהַנֵּי, דַּהֲוֵי כְּאִלּוּ עָשָׂאוֹ הוּא שְׁלִיחַ לְקַבָּלָה כְּלוֹמַר לְמִשְׁךְ. וְכֵן אִם נִתְכַּוֵּן הַחֲנָנִי כְּכָל חֻקַּת הָעֵרוּב וּכְמִשְׁפָּטוֹ גַּם לָזֶה לְמָה יִגַּרַע, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַנּוֹתֵן מָעוֹת לֹא בִּקֵּשׁ לְמַתְּנַת חִנָּם כַּאֲחֵרִים אֶלָּא נָתַן לוֹ מָעָה, מִכָּל מָקוֹם לֹא מִפְּנֵי כֵן נֹאמַר שֶׁהוּא מַתְּנָה בְּעַל כָּרְחוֹ וְשֶׁלֹּא רָצָה לְקַבֵּל בְּמַתָּנָה וּמִפְּנֵי כֵן לֹא יִזְכֶּה בָּעֵרוּב. וְתַרְוַיְהוּ בָּעֵינַן, שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן הַחֲנָנִי וְגַם הַנּוֹתֵן, דְּאִלּוּ נִתְכַּוֵּן

הַחֲנָנִי זָכָה זֶה בִּשְׁאָר הַזּוֹכִים וְלֹא גָּרַע מָעָה שֶׁנָּתַן, וְאִלּוּ נִתְכַּוֵּן הַנּוֹתֵן מָעָה לִזְכוֹת כָּכָל חֻקַּת הָעֵרוּב אַף עַל פִּי שֶׁהַחֲנָנִי לֹא נִתְכַּוֵּן מִכָּל מָקוֹם הָיָה קוֹנֶה בְּמִשִּׁיכַת שְׁלוּחוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כד רַשׁ"י. וּמְסַיֵּם, וְגַבֵּי חֲנָנִי גּוּפֵיהּ אִי אָמַר לֵיהּ עֵרֶב עָלַי אָמְרִינַן בַּגְּמָרָא דְּקָנֵי. וְזֶה לְשׁוֹן הַטּוּר, שֶׁהֲרֵי עָשָׂאוֹ שָׁלִיחַ לְעֵרֶב בְּעָנְיָן שֶׁיּוֹעִיל, וְכֵיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת עֵרוּב אֶלָּא אִם כֵּן יְזַכֶּה לוֹ כְּמוֹ לַאֲחֵרִים הָוֵי כְּאִלּוּ אוֹמֵר שֶׁיְּזַכֶּה לוֹ כְּמוֹ לַאֲחֵרִים:

כה וְקַשְׁיָא דְּהָכָא שֶׁבִּקֵּשׁ מִיָּדוֹ זֹאת לְעֵרֶב בַּעֲבוּרוֹ הָאֵיךְ שַׁיָּךְ לוֹמַר [שֶׁהוּא] שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, דְּבִשְׁלָמָא טַעֲמָא דְּמָעוֹת אֵינָן קוֹנוֹת כוּ', וְכִדְפֵרֵשׁ לְעֵיל נִיחָא, עַל כֵּן נִרְאֶה כְּפֵרוּשׁ הָרֹא"שׁ דְּהָא דְּקָתָנֵי שֶׁאֵין מְעָרְבִין מִלְּתָא בְּאַפֵּיהּ נַפְשֵׁהּ הִיא וְלֹא קָאֵי אַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲנָנִי, וְהָכִי קָאָמַר וְאֵין מְעָרְבִין, וּכְהַאי גַּוְנָא בְּפֶרֶק ג' דְּבֵיצָה שֶׁאֵפֶר כִּירָה מוּכָן הוּא. תֵּדַע דְּאִי קָאֵי אַנּוֹתֵן כוּ' הָוֶה לֵיהּ לְמִתְנֵיהּ קֻדָּם הַדְּ דְּתָנֵי וּמוֹדִים חֲכָמִים:

כו **בְּעֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת.** וְהָא דִּתְנַן בְּמִשְׁנָה ז' צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ הוּא בְּשִׁתּוּף מְבוֹאוֹת וְכִדְפֵרֵשׁ הָרַ"ב בְּחָצֵר שֶׁבֵּין שְׁתֵּי מְבוֹאוֹת, וְהַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל (אות טז) בְּשֵׁם הַמַּגִּיד דְּחוֹב הוּא, שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהִשְׁתַּתֵּף בִּשְׁתֵּיהֶן. וְהָכִי נַמִּי בְּחָצֵר אַחַת בְּעַצְמוֹ אֶפְשָׁר דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּתְעָרְבוּ בְּנֵי הֶחָצֵר מִשּׁוּם אָוְשִׁי דִּבְנֵי הֶחָצֵר עַצְמוֹ, שֶׁאִם לֹא יוּכְלוּ לְטַלְטֵל כְּלֵיהֶם לֶחָצֵר יִשְׁבְּתוּ אִישׁ אִישׁ בְּבֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה אָוְשִׁי דֶּאֱינָשֵׁי בֶּחָצֵר. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ח

משנה א

א **מַנִּיחַ.** וְאִי מִשְּׁלוּ כְּדְמַשְׁמַע צָרִיךְ לְזַכּוֹת עַל יְדֵי אַחֵר כְּדִתְנַן פֶּרֶק ז' מִשְׁנָה ו':

ב וּלְבֵית הַמִּשְׁתֶּה הֵינוּ מִשְׁתֶּה דְּחָתָן וְכַלָּה:

ג לִישְׁנָא דְּגְמָרָא. וּמִדְּקָאָמַר אֵין מְעָרְבִין שְׁמַע מִנֵּהּ דְּקַפְּדִינַן שֶׁלֹּא לְעָרֵב. וְהַטַּעַם דְּכְשֶׁמְּעָרֵב חַיָּב לְבָרֵךְ כוּ' וְהִלְכָךְ אֵין מְעָרְבִין כְּדֵי שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ בְּרָכָה לְבַטָּלָה. וּלְפֵרוּשׁ רַשׁ"י לֹא הִתִּירוּ חֲכָמִים לָצֵאת חוּץ לַתְּחוּם עַל יְדֵי עֵרוּב אֶלָּא לְדָבָר מִצְוָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד הָכִי מַפָּרְשָׁה בַּגְּמָרָא, מִשּׁוּם דְּקָיְמָא לָן יֵשׁ בְּרֵרָה בִּתְחוּמִין לְפִי שֶׁהֵן דְּרַבָּנָן וּכְדְאִיתָא בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ג', וְהִלְכָךְ כְּשֶׁהוֹדִיעוּהוּ כְּשֶׁקִּבֵּל מִשְּׁתֻּחֲשַׁךְ אָמְרִינַן הֶבְרֵר לְמַפְרֵעַ, אֲבָל אִם לֹא הוֹדִיעוּהוּ מַאי בְּרֵרָה אִיכָּא, הָא לֹא יָדַע דְּאִיכָּא עֵרוּב דְּדַעְתֵּיהּ עִלָּוֵיהּ:

משנה ב

ה וְאִם תֹּאמַר דִּבְמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ט"ז דְּשַׁבָּת מַשְׁמַע בְּהֶדְיָא דְּחַיָּב בְּשֶׁלֹּשׁ סְעוּדוֹת, וּמְסַיֵּעַ לְהַפּוֹסְקִים דְּיוֹצְאִים בַּסְּעוּדָה הַשְּׁלִישִׁית בְּמִינֵי תַּרְגִּימָא. וּלְהַסּוֹבְרִים דְּבָעִינַן נַמִּי פַּת יֵשׁ לוֹמַר מִכָּל מָקוֹם אֲכִילַת אָדָם דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ אֵינָהּ אֶלָּא שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, וְלֹא אָמְרוּ לְהַחְמִיר אֶלָּא לְהָקֵל כִּדְאִיתָא לְקַמָּן:

ו וְאַף עַל גַּב דְּבִשְׁאָר יוֹמֵי כִּי אָכֵיל בַּיּוֹם סְעוּדַת שַׁחֲרִית אוֹכֵל לָעֶרֶב סְעוּדַת עַרְבִית. בְּשַׁבָּת שָׁאנֵי שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֹּאכַל הַשְּׁלִישִׁית מִבְּעוֹד יוֹם, וּלְפִיכָךְ מְמַעֵט בְּשֶׁל שַׁחֲרִית. וְהָרִי"כ מְפָרֵשׁ לְפִי שֶׁבְּשַׁבָּת מְמַלֵּא בִּטְנוֹ מִתַּבְשִׁיל וּמִינֵי מְתִיקָה וְיַמְעִיט הָאֲכִילָה:

ז **מַכְפָּר**. אַף עַל פִּי שֶׁעֵרוּבֵי תְּחוּמִין בְּיַיִן כִּדְקָתָנֵי מַנִּיחַ אֶת הֶחָבִית וְסִיַּם בְּפַת, וְנִרְאֶה לִי דְּלֹא תֵּימָא בְּפַת שֶׁהוּא חָשׁוּב לֹא הֶצְרְכוּ שִׁעוּר כָּל כָּךְ, קָא מַשְׁמַע לָן. וְשִׁעוּר שְׁאָר דְּבָרִים אִיתָא בַּגְּמָרָא בְּפֶרֶק בַּכֹּל מְעָרְבִין:

משנה ג

ח וַהֲדַר הִתְנָה, בְּדִבּוּר כָּל שֶׁגְּבוֹהַּ כוּ', שֶׁלֹּא תְּהֵא הַמִּרְפֶּסֶת גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה מִן הָעַמּוּד. וְיִפָּרֵשׁ בְּאֶחָד מִשְּׁתֵּי פָּנִים. אוֹ שֶׁרְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהָעֲלִיּוֹת הַפְּתוּחוֹת לַמִּרְפֶּסֶת אֵינָן גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה וְהָוֵי שַׁרְיוּתָא דִּלְאוֹתוֹ גָּבוֹהַּ לְכָל בְּנֵי הָעֲלִיּוֹת, אוֹ שֶׁזֶּה שֶׁכָּתַב שֶׁפְּתוּחֵי הָעֲלִיּוֹת כוּ' לָאו לְמֵימְרָא שׁוּם שַׁרְיוּתָא לַעֲלִיּוֹת אֶלָּא פֵּרוּשָׁא קָא מְפָרֵשׁ לַמִּרְפֶּסֶת מַה הִיא, וּלְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹת גְּבוֹהוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים מִן הָעַמּוּד כוּ', וְשַׁרְיוּתָא דְּמַתְנִיתִין לִבְנֵי מִרְפֶּסֶת עַצְמָן רְצוֹנוֹ לוֹמַר לְאוֹתָן הַדְּרִים בַּמִּרְפֶּסֶת, כְּגוֹן שֶׁהַמִּרְפֶּסֶת עַצְמָהּ מַקֶּפֶת בְּבִנְיָן וְדָרִין בָּהּ. וּפֵרוּשׁ הַשֵּׁנִי עוֹלֶה יוֹתֵר עַל פִּי שִׁיטַת הַגְּמָרָא:

ט **שֶׁשָּׁכְחוּ**. מֵהַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע שֶׁעָסְקוּ בָּעֵרוּב, שֶׁעֵרְבוּ כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֶלָּא שֶׁשָּׁכְחוּ לְעָרֵב בְּיַחַד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י **לָחָצַר**. וְהוּא הַדִּין אִם הַמִּרְפֶּסֶת גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים מֵהָעַמּוּד, דְּהַשְׁתָּא נַמִּי לֹא נִיחָא תַּשְׁמִישְׁתָּם דִּבְנֵי מִרְפֶּסֶת:

יא בַּגְּמָרָא. וְטַעֲמָא כֵּיוָן דִּלְשֶׁנֵּיהֶם תַּשְׁמִישָׁן קָשֶׁה וְאֵין לָזֶה נַחַת מִזֶּה הִלְכָךְ שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים. וְהָא דַּאֲסוּרִים פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם דְּהַיְנוּ לְעִנְיַן כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בַּבַּיִת, דִּלְעִנְיַן כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בֶּחָצֵר אֲפִלּוּ לֹא עֵרְבוּ כְּלָל מֻתָּר לְטַלְטֵל, וְהֵרֵי הֵם בִּכְלַל גַּגּוֹת וַחֲצֵרוֹת דְּרֵישׁ פִּרְקִין דִּלְקַמָּן, דְּהָא הַכֹּל רְשׁוּת אֶחָד:

יב דְּאִי לָאו הָכִי אֶלָּא בְּבוֹר שֶׁדּוֹלִין מַיִם אֲפִשָּׁר דְּחָסַר בְּשַׁבָּת. וּבַגְּמָרָא צְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן סֶלַע דְּלֵיכָא לְמִגְזַר, אֲבָל בּוֹר לִגְזוֹר זִמְנִין דְּמַלְיֵהּ פֵּרוֹת הָרְאוּיִן לְטַלְטֵל בְּשַׁבָּת, צְרִיכָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים**. אֲרִישָׁא נַמִּי קָאֵי כָּל שֶׁגָּבוֹהַּ כוּ', דְּמַאי שְׁנָא. וּקְצָת קָשֶׁה לָמָּה לֹא תָּנֵי כָּל שֶׁגָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים כְּגוֹן חֲלִית כוּ':

משנה ד

יד **בְּבֵית שַׁעַר**. כָּל בֵּית שַׁעַר בֵּין דְּיָחִיד בֵּין דְּרַבִּים. בֵּית יוֹסֵף:

טו **וּמִרְפֶּסֶת**. צְרִיכִין לְחַלֵּק בֵּין מִרְפֶּסֶת דְּהָכָא לְדִלְעֵיל לְפִי פֵּרוּשׁ הַשֵּׁנִי שָׁם. דַּהֲרֵי לְעֵיל בְּעֵינַן שֶׁבְּנֵי הַמִּרְפֶּסֶת עֵרְבוּ. אֶלָּא דִּלְעֵיל מַיְרֵי בַּעֲשׂוּיָה לְדִירָה, וְהָכָא שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה לְדִירָה אֶלָּא דְּבָרֶךְ עֲרַאי אֵרַע שָׁדַר שָׁם:

טז הַיְנוּ כְּשֶׁמּוֹלִיכִין עֵרוּבָן אֵצֶל אֲחֵרִים וּכְדִתְנַן פֶּרֶק ו' מִשְׁנָה ז'. רִי"כ:

יז וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּמַחֲמַת אִסּוּר שַׁבָּת שֶׁאֵין כָּאן הִלְכָךְ אִי בָּעֵי כוּ', אֲבָל לֹא שֶׁיְּהֵא רַשַּׁאי מִן הַדִּין לְהַשְׁלִיכָם לַחוּץ, שֶׁהֲרֵי מָקוֹם יֵשׁ לוֹ לְמַשְׁכִּיר לְהַנִּיחַ שָׁם חֲפָצָיו. וְכֵן כָּתַב הַבֵּית יוֹסֵף דְּתַרְתֵּי בָּעֵינַן, שֶׁיִּהְיֶה כֵּלָיו שָׁם וְשֶׁיִּהְיֶה לוֹ פִּנָּה מְיֻחֶדֶת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יח כֵּיוָן שֶׁבָּאָה מִכֹּחַ כַּרְמְלִית דְּזֶהוּ הַנָּהָר שֶׁנִּמְשֶׁכֶת מִמֶּנּוּ. הָרִי"כ:

יט **מַעֲשֶׂה**. אֵין זֶה מַעֲשֶׂה לִסְתֹּר, דְּאַמִּלְתֵּיהּ דִּלְעֵיל קָאֵי דְּלֹא בָּעֵי מְחִצָּה לְשֵׁם מַיִם. תּוֹסְפוֹת:

כ שֶׁאִם עוֹבֶרֶת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים הֲוֵין רְשׁוּת הָרַבִּים, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק י"א דְּשַׁבָּת מִשְׁנָה ד' רְקָק מַיִם וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ חַיָּב וְכַמָּה הוּא רְקָק פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אַלְמָא מַיִם שֶׁאֵינָן עֲמֵקִים עֲשָׂרָה אֵינָן רְשׁוּת לְעַצְמָן, וְכִי הָווּ נַמִּי בָּחָצֵר הָווּ לְהוּ רְשׁוּת הַיָּחִיד. רַשְׁ"י, וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

כא קָאֵי נַמִּי אַגְּזֵזְטְרָא עַצְמָהּ, דְּמִידֵּי הוּא טַעֲמָא מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּהֵא בַּחֲלַל הַמְּחִצּוֹת אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, דִּבְלָאו הָכִי לֹא הָווּ מְחִצּוֹת, וְהָכִי נַמִּי בַּעֲשׂוּיָה בַּגְּזוּזְטְרָא עַצְמָהּ:

כב רַשְׁ"י. וּסְבִירָא לֵיהּ דְּנָקֵב עָשׂוּי אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה אֲפִלּוּ בַּמְּחִצּוֹת לְמַעְלָה אֵיכָא הֶכֵּר:

כג **וְלֹא עָשׂוּ לַתַּחְתּוֹנָה**. כֵּן הַגִּרְסָא בַּיְרוּשַׁלְמִי, וְלֹא נִשְׁנֵית הַבָּבָא הַשְּׁנִיָּה דְּעָשׂוּ לַתַּחְתּוֹנָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב. וּלְשׁוֹן הַטּוּר וְכָל שֶׁכֵּן עָשׂוּ שְׁתֵּיהֶן לַתַּחְתּוֹנָה שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת, וּפֵרֵשׁ הַבֵּית יוֹסֵף כְּלוֹמַר דְּכֵיוָן דְּתַחְתּוֹנָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין יְכוֹלָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ דֶּרֶךְ עֶלְיוֹנָה אֶלָּא בְּזְרִיקָה, שֶׁזּוֹרְקִים הַדְּלִי לָהּ, אֲפִלּוּ הָכִי אָסְרָה עֲלֶהָ, וְכָל שֶׁכֵּן עֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא מִשְׁתַּמֶּשֶׁת דֶּרֶךְ תַּחְתּוֹנָה בְּנַחַת דְּאָסְרָה עֲלֶהָ:

כד וְאִי עֶשְׂתָה גַּם בַּתַּחְתּוֹנָה אִיתָא בַּגְּמָרָא דְּשָׁרֵי אֲפִלּוּ לֹא עֵרְבוּ, דִּגְלוּיֵי גַּלְיָא דַּעְתֵּיהּ דַּאֲנָא בַּהֲדָךְ לֹא נִיחָא לִי, נִמְצָא שֶׁתַּחְתּוֹנָה מְחֻלֶּקֶת מֵעֶלְיוֹנָה וְכָל אַחַת רְשׁוּת לְעַצְמָהּ, וְיֵשׁ לָהּ מְחִצָּה הַמַּתֶּרֶת:

כה מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּצוּצְטְרָא אַחַת. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ט

כו **מַאַרְבַּע אַמּוֹת**. לְשׁוֹן רַשִׁ"י בַּגְּמָרָא. וְאַרְבַּע אַמּוֹת דְּמַתְנִיתִין בְּאֹרֶךְ וְרֹחַב מַשְׁמַע, וּמֵיהוּ אֲפִלּוּ שְׁמֹנָה עַל שְׁתַּיִם אוֹ עַל תְּמוּנָה אַחֶרֶת כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לְרַבֵּעַ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע הֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לְבָלֹעַ וְשָׁרֵי, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

כז כְּלוֹמַר וְכֵיוָן דְּאֵין רְאוּיִן לְהַבְלַע הִלְכָךְ כִּי שָׁפִיךְ בָּחֵצֶר יָדַע שֶׁיֵּצְאוּ לַחוּץ, וְכִי יוֹצְאִים נִתְקַיְּמָה מַחְשַׁבְתּוֹ. וְגָזְרוּ עַל כֹּחוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, דִּלְמָא אָתוּ לְמִשְׁרֵי זְרִיקָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲבָל כְּשֶׁנִּבְלָעִים בִּמְקוֹמָן כִּי נַמִּי נָפְקֵי לְבַר לֹא מְקַיְּמָא מַחְשַׁבְתּוֹ:

כח **מַחֲזֶקֶת סָאתַיִם**. וְהוּא שִׁעוּר חֲצִי אַמָּה עַל חֲצִי אַמָּה בְּרוּם שְׁלֹשָׁה חֻמְשֵׁי אַמָּה. הָרַמְבַּ"ם:

כט גְּמָרָא. וְכִי מִסְתַּפֵּק טְפֵי מִלְּתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא הוּא וְלֹא גָּזְרִינַן בֵּיהּ. בֵּית יוֹסֵף בָּשֵׁם הָרִיטְבָ"א. וְכִי מַחְזִיק כָּךְ לְעוֹלָם שָׁרֵי, בֵּין הוּא רֵיקָן אוֹ יֵשׁ בּוֹ גַּם כֵּן מֵהַשּׁוֹפְכִים דְּמִבְּעוֹד יוֹם:

ל וְכָתַב הַבֵּית יוֹסֵף דְּהַיְנוּ מִשּׁוּם דְּלֹא מִתְסַר אֶלָּא מִשּׁוּם חֲשָׁדָא, כְּלוֹמַר דְּאִי לֹא הָוֵי קְמוּרָה אֵיכָא חֲשָׁדָא, שֶׁהָרוֹאִים עוּקָה מְלֵאָה מַיִם בְּצַד חֲצֵרוֹ יֹאמְרוּ שֶׁהוֹצִיאָם מֵחָצֵר וּשְׁפָכָם בְּעוּקָה זוֹ שֶׁבִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

משנה י

לא וַאֲפִלּוּ כִּי נָפְקֵי לִבְרָאֵי, לָאו לְהָכִי אִיכַּוֵּן, וְכֵיוָן דְּלֹא נִתְקַיְּמָה מַחְשַׁבְתּוֹ שָׁרֵי, דַּאֲפִלּוּ מִתְכַּוֵּן לֹא אִסּוּרָא דְּאוֹרַיְתָא אִיכָּא, דְּהָא לָאו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים זָרִיק לְהוּ אִיהוּ גּוּפֵיהּ אֶלָּא מֵאֲלֵיהֶן יוֹצְאִין, הִלְכָךְ כִּי לֹא מְכַוֵּין שָׁרֵי לְכַתְחִלָּה. רַשִׁ"י:

לב וּבָעֵי דְּלִפְקוּ. רַשִׁ"י. וּכְלוֹמַר וְנִתְקַיְּמָה מַחְשַׁבְתּוֹ. וְכָל זֶה לְחַלֵּק בָּאוּ מַה בֵּין בֵּיב לְעוּקָה, דְּעוּקָה הָעֲשׂוּיָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אִם הִיא קְמוּרָה דְּתָמִי מַיָּא לֹא פְּלִיגִי רַבָּנָן דִּלְעֵיל, וְהֵינוּ טַעֲמָא דְּעוּקָה שֶׁהִיא גָּמָא עֲמֻקָּה כְּשֶׁנִּשְׁפָּכִים לְשָׁם דֶּרֶךְ יְרִידָה לַגָּמָא נִשְׁפָּכִים וְאֵין יוֹצְאִין כְּלָל. אֲבָל בְּבֵיב שֶׁהוּא חָרִיץ אָרֹךְ אַף עַל גַּב דְּקָמוּר בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּאָמְרִינַן דְּתָמִי מַיָּא, מִכָּל מָקוֹם אוֹסְרִין מִשּׁוּם דְּשָׁפִיכָה שֶׁבָּהּ מְקַלַּחַת לְהֶדְיָא וְהַמַּיִם הוֹלְכִין וְנִזְחָלִין דֶּרֶךְ הֶחָרִיץ, אִיכָּא טְפֵי לְמֵיחַשׁ דְּלֹא תָּמֵי וְיֵצְאוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים מִכֹּחַ שְׁפִיכָתוֹ וְהָרוֹאֶה יֹאמַר כוּ'. וְדָוְקָא בְּבֵיב חָיְשִׁינַן לְהָכִי, דְּמִפְּנֵי שֶׁהוּא חָרִיץ לֹא יוּכְלוּ הַמַּיִם לְהִתְפַּשֵּׁט אָנָּה וְאָנָה

וּמְקַלְּחֵי לְהֶדְיָא, אֲבָל בְּלָאו הָכִי לֹא, הִלְכָךְ לְעֵיל בְּחָצֵר אַרְבַּע לֹא בָּעֵינַן עוּקָה, וְאַף עַל גַּב דְּמַיִם נִשְׁפָּכִים עַל שֶׁטַח קַרְקַע הֶחָצֵר שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ יְרִידָה לְגַמָּא, מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וְאֵין כָּאן חָרִיץ יְכוֹלִין הַמַּיִם לְהִתְפַּשֵּׁט אָנֶּה וְאָנָה וְתָמִי מַיָּא קֹדֶם שֶׁיֵּצְאוּ לַחוּץ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁמַּסִּיק דִּלְהַאי פֵּרוּשׁ דְּהָרַ"ב בְּמַתְנִיתִין דִּלְעֵיל מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא דְּכֻלָּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, וְחִסּוּרָא מִחַסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי, חָצֵר שֶׁהִיא פְּחוּתָה כוּ' הָא אַרְבַּע שׁוֹפְכִין שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר כוּ'. וּלְרַבָּנָן אֵין חִלּוּק בֵּין חָצֵר לְבִיב:

לג **מִגַּג לָגַג.** וְהַטּוּר סִיְמָן שנ"ז כָּתַב שׁוֹפֵךְ עַל הַגַּג, וְהַבֵּית יוֹסֵף כָּתַב שׁוֹפֵךְ הוּא לַגַּג:

משנה יא

לד כִּי יָחוּשׁ עַל קִלְקוּל הַדְּיוֹטָא וְלֹא יִשְׁפְּכֵם בַּדְּיוֹטָא שֶׁיִּתְגַּלְגְּלוּ וְיֵרְדוּ לְעוּקַת חֲבֵרוֹ, אֶלָּא יוֹצִיאֵם עִם הַכְּלִי כוּ'. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת וְאִם תֹּאמַר כִּי לֹא עֵרְבוּ תַּרְוֵיהוּ לְתַסְרוּ, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאֵינָם שׁוֹפְכִין לְתוֹךְ הָעוּקָה מַמָּשׁ אֶלָּא עַל הַדְּיוֹטָא, וְהֵם יוֹרְדִים לָעוּקָה הַסְּמוּכָה לָהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ט

משנה א

א דַּהֲווֹי רְשׁוּת הַיָּחִיד כִּדְפֵרֵשׁ רֵישׁ פֶּרֶק י"א דְּשַׁבָּת:

ב גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה אוֹ נָמוֹךְ. אַף עַל גַּב דְּהַיְנוּ הָךְ, דְּאִם הָאֶחָד גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה בְּהֶכְרֵחַ הַשֵּׁנִי נָמוּךְ מִמֶּנּוּ עֲשָׂרָה, נָקֵט הָכִי מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים אֵין בַּיִת אֶחָד גָּבוֹהַּ יוֹתֵר מֵחֲבֵרוֹ, אֶלָּא שֶׁהָאֶחָד נִבְנָה בָּעֵמֶק שֶׁהַקַּרְקַע נָמוּךְ, וְאֵז לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁזֶּה גָּבוֹהַּ אֶלָּא שֶׁזֶּה נָמוּךְ:

ג **וּבְלֹא הַקַּף לְדִירָה, וּכְרַבִּי עֲקִיבָא בְּפֶרֶק ב' מִשְׁנָה ה' דַּהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ.** וְאִי הַקַּף לְדִירָה אֲפִלּוּ בְּיָתֵר נַמִּי, טוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּכְלִי זֶה לְבֵית מִן הַבָּתִּים, אֶלָּא אִם כֵּן עֵרְבוּ.** הָרַמְבַּ"ם:

ה וְאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא שְׁכִיחָא מָאנֵי דְּבָתִּים בֶּחָצֵר, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ לְתוֹכָן שָׁרֵי לְטַלְטוֹלֵי, וְלֹא גָּזְרִינַן דִּלְמָא אָתֵי לַאֲפוּקֵי מָאנֵי דְּבָתִּים לֶחָצֵר:

משנה ב

ו גַּג גָּדוֹל. פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם כְּשֶׁיֵּשׁ כֹּתֶל מַקִּיף בַּגַּגּוֹת, וְכֵן נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הָרַ"ב (אֶלָּא שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ בְּהֶדְיָא לְפִי שֶׁאֵין צָרִיךְ כְּתָלִים מַמָּשׁ אֶלָּא כְּשֶׁאֵין הַגַּגִּין בּוֹלְטוֹת מֵהַמְּחִצּוֹת אָמְרִינַן גּוּד אַסִּיק), וְכִדְרַב בַּגְּמָרָא. וּמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דִּלְהָכִי תָּנֵי גַּג וְחָצֵר, דְּגַג דּוּמְיָא דְּחָצֵר, מָה חָצֵר מְנֻכָּרָא מְחִצּוֹתֶיהָ, אַף גַּג מִינְכָּרָא מְחִצּוֹתֶיהָ. דְּאִי לֹא, לֹא אָמְרִינַן גּוּד אַסִּיק, וְגָדוֹל נַמִּי אָסוּר:

ז דְּאִלּוּ כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹכָן מֻתָּרִין בִּשְׁתִיֶּתְהֶן כִּדְקָיְמָא לָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן:

ח כְּלוֹמַר בִּשְׁבִיל אוֹתָן גִּפּוּפִין שָׁרֵי בְּכָל הַגַּג וּכְלִישָׁנֵיהּ [לְקַמָּן] גַּבֵּי חָצֵר:

ט גְּדוֹלָה מֻתֶּרֶת. אִם עֵרְבָה לְעַצְמָהּ. רַשִׁ"י:

י **לִרְשׁוּת הָרַבִּים**. אֶפִלּוּ בְּשַׁבָּת. טוּר סִימָן שע"ד:

יא **מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים**. וְכָתַב רַשִׁ"י וְהוּא הַדִּין מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְקָשֶׁה דְּהָוו לֵיהּ לְמֵימַר בִּלִישָׁנֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד. וּלְמַסְקָנָא דִּגְמָרָא נִיחָא, דִּבְתוֹכָהּ לְכֻלֵּי עָלְמָא כַּרְמְלִית הוּא. כִּי פְּלִיגֵי בְּמָקוֹם מְחִצָּה, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר צַדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים כִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּמָקוֹם מְחִצָּה זוֹ צַדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים הִיא, וְרַבָּנָן סָבְרֵי דְּצַדֵּי רְשׁוּת הָרַבִּים לָאו כִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וּמִתּוֹכָהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִתּוֹךְ מָקוֹם מְחִצָּתָהּ קָאָמַר, וּמִשּׁוּם דְּרַבָּנָן נָקְטֵי מִתּוֹכָהּ נָקַט אֵיהוּ נַמִי מִתּוֹכָהּ. וְרַבָּנָן הָכִי קָאָמְרֵי מִי לֹא קָא מוֹדֵית לָן דְּמִתּוֹכָהּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים פָּטוּר דְּכַרְמְלִית הִיא, צַדֵּי נַמִי לֹא שְׁנָא. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָתָם לֹא קָא דָּרְסוּ לַהּ רַבִּים, וְהָכָא דָּרְסוּ לַהּ רַבִּים. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יב אַף עַל גַּב דְּלִקְּנִים בְּמָקוֹם שֶׁכָּלְתָה הַפִּרְצָה מֵהַכְּתָלִים מִשָּׁם וְאֵילָךְ יֵשׁ תִּקְרָה, לֹא אָמְרִינַן יוֹרֵד וְסוֹתֵם הוֹאִיל וּבָאֲלַכְסוֹן הוּא. תּוֹסְפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג כְּלוֹמַר דְּלִעֵיל בְּקִטַנָּה שֶׁנִּפְרֶצֶת לִגְדוֹלָה אָמְרִינַן דְּהֶתֵּרָה כוּ', וְעַל זֶה קָאָמַר וְלֹא דָּמִי לְדִלְעֵיל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יד **וַחֲכָמִים אוֹסְרִין**. הוֹאִיל וּמְפַלֵּשׁ לֹא אָמְרִינַן פִּי תִּקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם. וּבְמַתְנִיתִין דְּלִעֵיל הָווּ מָצֵי לְאוֹקְמַהּ בִּשְׁתֵּי רוּחוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ וּכְרַבָּנָן, כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּנִיחָא לֵיהּ לְאוֹקְמֵיהּ בְּכָל עִנְיָן:

טו **וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה**. כְּלוֹמַר וְעוֹד זוֹ מַתִּיר אַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא פִּי תִּקְרָה. גְּמָרָא. מִכְּלַל הָא כָּל שֶׁכֵּן הַךְ לְעֵיל דְּאִיכָּא נַמִי פִּי תִּקְרָה, אֶלָּא דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְהָא דִּלְעֵיל דְּקָסָבַר דְּרַבָּנָן יוֹדוּ לוֹ בְּהַהוּא:

טז **מְעָרְבִין**. מִשְׁתַּתְּפִין. הָרִי"כ:

פרק י

משנה א

א רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁיִּתְבַּזּוּ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב [לְקַמָּן] בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל בַּיְשָׁנוֹת, אֲבָל מֵחֲשַׁשׁ גַּנָּבֵי לֹא הִתִּירוּ:

ב וְכֵן כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, וְאִם כֵּן סְבִירָא לְהוּ דְּשַׁבָּת זְמַן תְּפִלִּין הִיא, וְתֵימַהּ דִּבְמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק ג' דִּבְרָכוֹת מְפָרֵשׁ הָרַ"ב דְּלָאו זְמַן תְּפִלִּין הוּא, וְכֵן הַסְכָּמַת כָּל הַפּוֹסְקִים, וְצָרִיךְ עִיּוּן, תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וּמַהֲרָשָׁ"א מְיַשֵּׁב עַל זֶה דַּאֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר לָאו זְמַן תְּפִלִּין הוּא אָסוּר לְלָבֵשׁ יוֹתֵר מִזּוּג אֶחָד, דְּלֹא שָׁרֵי לֵיהּ יוֹתֵר מִמַּלְבּוּשׁוֹ בַּחֹל. וְהָא דְּאוֹקִימְנָא כְּמַאן דְּאָמַר זְמַן כּוּ' מִשּׁוּם דִּסְתָמָא דְּמַתְנִיתִין כְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ זְמַן תְּפִלִּין הוּא. וְהַמְּגִן אַבְרָהָם תֵּרֵץ כֵּיוָן דַּאֲנַן לֹא בְּקִיאִין לְכַוֵּן מְקוֹם הֲנָחָתָן וְאִם יָנִיחַ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ יִהְיֶה מַשְׁאוֹי, לְכָן לֹא יָבִיא אֶלָּא זוּג זוּג:

ג וְאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא אֵין בּוֹ קֶשֶׁר רַשַּׁאי לְלָבְשׁוֹ, דַּאֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ, אִי נַמִי דְּעָנְבוֹ. תּוֹסָפוֹת..:

ד דְּאִסּוּר נַמִי אִיכָּא:

ה אַכַּלָּה מַתְנִיתִין קַאֵי, בֵּין מְעַט בֵּין צְבָתִים, מְכַסֶּן בְּטַלִּיתוֹ שֶׁלֹּא יִטְלוּ כָּל כָּךְ בְּבִזָּיוֹן, וּמַנִּיחָן שָׁם וְהוֹלֵךְ וְלֹא יְזִיזֵם מִשָּׁם שֶׁמָּא יַרְגִּישׁוּ בּוֹ וְיִתְחַיֵּב לַמַּלְכוּת. רַשַּׁ"י:

ו וְנִרְאֶה לִי דְּרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ הֶכְרַח לְהַחְסִיר לְמִשְׁנָתֵנוּ, דְּהָא חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה לֹא רָצוּ לְגַלּוֹת הָא דְּפָחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּרֵישׁ פֶּרֶק כ"ד דְּשַׁבָּת:

משנה ב

ז **לַחֲבֵרוֹ**. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עֲדִיף, דְּאִי אָמַרְתְּ נוֹתְנוֹ לַחֲבֵרוֹ כּוּ' אַוּשָׁא מִלְּתָא דְּשַׁבָּת. גְּמָרָא:

ח **בָּנוֹ**. דְּאִיכָּא דְּבַר מִצְוָה, דְּצָרִיךְ הוּא לְהַרְחִיצוֹ וּלְסוּכוֹ בְּיוֹם הִוָּלְדוֹ. וְאַלִּיבָּא דְּתַנָּא קַמָּא שָׁרֵי פָּחוֹת [פָּחוֹת] מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. רִי"כ:

ט **אֲפִלּוּ מֵאָה**. דְּאַף עַל גַּב דְּקַשְׁיָא לֵיהּ יָדָא, כְּלוֹמַר מַה שֶּׁמְּטַלְטְלִין אוֹתוֹ מִיָּד לְיָד, אֲפִלּוּ הָכִי הָא עֲדִיפָא מְשֻׁיּוֹלִיכָנוּ פָּחוֹת כּוּ' גְּזֵרָה כּוּ'. גְּמָרָא:

י וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת חוּץ לַתְּחוּם דְּחָבִית, אֲבָל לֹא חוּץ לַתְּחוּם שֶׁל הַזּוֹכֶה [בּוֹ], כְּדִתְנַן מִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ה' דְּבֵיצָה דִּכְרַגְלֵי הַמְּמַלֵּא. אִי נַמִי שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן שׁוּם אֶחָד שֶׁיִּזְכֶּה לֹא לוֹ וְלֹא לַאֲחֵרִים, אֶלָּא כָּל אֶחָד לְמַה שֶּׁשּׁוֹתֶה:

יא לְעֵיל בְּפֶרֶק ד' מִשְׁנָה ה':

משנה ג

יב דְּאַף עַל גַּב דְּמֵרְשׁוּת הָרַבִּים לְכַרְמְלִית לָאו אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא אִיכָּא, מִיהוּ הָכָא בְּנָח בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מַיְרֵי וְאִיכָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת. וְרִישָׁא רַבִּי יְהוּדָה הִיא:

יג כְּלוֹמַר וְקַיְמָא לַן רֵישׁ פֶּרֶק י"א דְּשַׁבָּת דִּקְלוּטָה לָאו כְּמִי שֶׁהוּנְחָה דָּמְיָא:

משנה ד

יד **שֶׁלֹּא יוֹצִיא**. אַעוֹמֵד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּמְטַלְטֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים קָאֵי:

משנה ה

טו דְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְכָךְ מְשַׁוְּיָא לֵיהּ מָקוֹם. גְּמָרָא:

משנה ו

טז הָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא, דְּלֹא תִּקְשֶׁה מִמִּשְׁנָה ד' דְּמֵתֵר לַעֲמֹד בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּלְטַלְטֵל בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶלָּא דְּלִעֵיל בִּכְלִים שֶׁאֵינָן צְרִיכִין לוֹ וְהָכָא בִּצְרִיכִין לוֹ:

יז וְסָרְסֵהוּ וּפָרְשֵׁהוּ כָּךְ. וְקוֹלֵט בַּכְּלִי מִן הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים מִן הַמַּזְחֵלָה שֶׁהִיא לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים וְכָתַב רַשִׁ"י דְּהוּא הַדִּין [כְּשֶׁהַמַּזְחֵלָה] לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה שָׁרֵי וְנָקֵט לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה מִשּׁוּם שֶׁרְיוּתָא דְּצִנּוֹר בִּמְצָרֵף:

יח כְּלוֹמַר דִּבְהָכִי עִסְקִינַן, דְּסָתָם מַזְחֵלָה הִיא בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה:

יט כְּלוֹמַר דְּאִלּוּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה לֹא מַשְׁכַּחַת שׁוּם צַד הֶתֵּר בְּצָרוּף:

כ כְּלוֹמַר שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, דְּלֹא הָוֵי כְּלָבוּד לַגַּג. וּמִשּׁוּם דְּסָתָם צִנּוֹר כֵּן הוּא הִלְכָךְ נָקֵט בְּצִנּוֹר. וְהוּא הַדִּין נַמִּי לְמַזְחֵלָה הַבּוֹלֶטֶת שְׁלֹשָׁה טְפָחִים דְּדִינָא הָכִי:

כא דְּאַף עַל גַּב דְּמַתְנִיתִין בִּלְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה וְלָבוּד נַמִּי לֵיכָּא כִּדְאָמְרִינַן, אֲפִלּוּ הָכִי אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה כַּרְמְלִית הָוֵי וּמַפִּיק מִכַּרְמְלִית לִרְשׁוּת הָרַבִּים. רַשִׁ"י. וּמִשּׁוּם הָכִי בִּלְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה אָסוּר גַּם בְּצִנּוֹר לְצָרֵף אַף עַל גַּב דְּאֵין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, גְּזֵרָה מִשּׁוּם יֵשׁ בָּהּ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה דַּהֲוֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד דְּאוֹרַיְתָא:

משנה ז

כב דְּאִי בִּסְמוּכָה בְּפָחוֹת מֵאַרְבָּעָה לְמָה לִי גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה, דְּבוֹר גּוּפֵהּ רְשׁוּת הַיָּחִיד, דַּעֲמֻקָּה עֲשָׂרָה וְאֵין כָּאן רְשׁוּת הָרַבִּים מַפְסֶקֶת, דְּכֵיוָן שֶׁאֵין אַרְבָּעָה טְפָחִים מִן הַחֵלְיָא וּלְכֹתֶל הַבַּיִת לֹא דָּרְסֵי לֵיהּ רַבִּים כְּלָל וְהָוֵי מָקוֹם פָּטוֹר (וְזֶה תֵּרוּץ הַשֵּׁנִי בַּגְּמָרָא, דִּבְסָמוּכָה אָיְרֵי וְאֵין צָרִיךְ עֲשָׂרָה, אֶלָּא דְּקָא מַשְׁמַע לָן דְּבוֹר וְחֵלְיָתוֹ מִצְטָרְפִין לַעֲשָׂרָה דְּלֶהֱוֵי הַבּוֹר רְשׁוּת הַיָּחִיד) וְאַף עַל גַּב דְּאַשְׁמְעִינַן לַהּ בְּפֶרֶק י"א מִשְּׁנָה ב' דְּשַׁבָּת, תֵּרְצוּ בַּתּוֹסָפוֹת דְּרִגְילוּת כָּךְ. עוֹד תֵּרְצוּ דְּהָתָם קָא מַשְׁמַע לָן צְרוּף אַרְבָּעָה (לְרַחֵב הַבּוֹר עִם הַחֵלְיוֹת, דְּאִם לֹא כֵּן לֹא הָוֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד), וְאִי לָאו דְּהָכָא הָוָה אֲמִינָא דְּהָתָם אַגַּב סֻלַּע נָקֵט עֲשָׂרָה:

כג נִרְאָה שֶׁגִּרְסָתוֹ זוֹרְקִין. וּמַשְׁמַע שֶׁרְחוֹקָה מִן הַכֹּתֶל, וְדֶרֶךְ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה זוֹרְקִין, דַּהֲוֵי מָקוֹם פָּטוֹר. תּוֹסָפוֹת:

משנה ח

כד מִשּׁוּם דְּמִסְתָּמָא נוֹפֶיהָ מְחֻבָּרִין לְעִקָּרָן בְּגֹבַהּ עֲשָׂרָה טְפָחִים:

כה מִלְּתָא דִּתְמִיהָה הִיא, דְּכָל לָבוּד דְּאָמְרִינַן בְּכֻלֵּי דּוּכְתָּא לֹא אַשְׁכְּחַן שֶׁיִּהְיֶה מְמַלֵּא. וְנִרְאֶה שֶׁיָּצָא לוֹ לְהָרַ"ב מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ וְקוֹשְׁרָן בָּאָרֶץ כוּ', וְלָכֵן נִרְאֶה לִי כִּי מִלַּת בָּאָרֶץ הוּא טָעוּת סוֹפֵר וְצָרִיךְ לִהְיוֹת כְּאַחַת:

כו **שָׁרָשָׁיו**. שֶׁיּוֹצְאִין מִן הַקַּרְקַע וְנִרְאִין, כְּמוֹ בָּאִילָנוֹת הַזְּקֵנִים. רִי"כ:

כז כְּמוֹ [מִשְּׁלֵי טו] כִּמְשׁוֹכַת חָדָק. הָרַמְבַּ"ם:

כח **אֵין נוֹעֲלִין**. וְאִי קַשְׁיָא לָךְ מִמַּשְׁנָה ז' פֶּרֶק ט"ז דְּשַׁבָּת דִּפְקַק הַחַלּוֹן שָׁרֵי מִשּׁוּם דְּתוֹסֶפֶת אֹהֶל עֲרַאי שָׁרֵי, הָתָם עָשׂוּי לִפְתֹּחַ וְלִסְגֹּר תָּמִיד, אֲבָל הָכָא קֶבַע הוּא, שֶׁאֵין עֲשׂוּיָה לִפְתֹּחַ אֶלָּא לִזְמַנִּים רְחוֹקִים, לְפִי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ וִיצִיאָתוֹ עֲלֵיהֶם:

כט **גְּבוֹהִים**. אֲפִלּוּ כִּמְלֹא נִימָא. גְּמָרָא:

משנה ט

ל **אֶלָּא אִם כֵּן כּוּ**'. רַשְׁ"י פֵּרֵשׁ דְּאַסֵּיפָא קָאֵי. וְרִי"כ פֵּרֵשׁ דְּאָרִישָׁא נַמִּי קָאֵי, שֶׁאִם יַעֲשֶׂה מְחִצָּה סְמוּךְ לַפָּתַח מִבַּחוּץ מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הַיָּחִיד קָא מְטַלְטֵל:

לא **דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר**. וּסְתָם מִשְׁנָה ד' דְּעוֹמֵד כוּ' דְּלֹא כְּרַבִּי מֵאִיר כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. וְאַף עַל גַּב דִּבְמִשְׁנָה ו' פֵּרֵשׁ דַּחֲפָצִים הַצְּרִיכִים לוֹ אָסוּר לְטַלְטְלָן, הַךְ מַפְתֵּחַ נַמִּי אֵינוֹ צָרִיךְ אֵלָיו לְאוֹתוֹ רְשׁוּת שֶׁהוּא עוֹמֵד בּוֹ:

לב דְּעִיר שֶׁל רַבִּים הוּא, שֶׁאוּכְלוּסִין הַרְבֵּה בָּאִין לָהּ, אֲבָל עַכְשָׁיו דְּדַלְתוֹתֶיהָ נְעוּלוֹת לָאו רְשׁוּת הָרַבִּים הִיא, שֶׁאֵינָהּ כְּדִנְלֵי מִדְבָּר שֶׁהוּא דֶּרֶךְ פְּתוּחַ כָּל שָׁעָה כְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י בַּגְּמָרָא. וְהַאי כַּרְמְלִית לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא כִּדְיָן כַּרְמְלִית שֶׁאָסוּר לְטַלְטֵל מִמֶּנּוּ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד וּמֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לָהּ, לְפִי שֶׁלֹּא הָיְתָה מְעֹרֶבֶת כוּ', [וְאֶפְשָׁר] שֶׁלֹּא עֵרְבוּ כְּלָל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לג **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר**. וְלֹא פְּלִיג רַבִּי יוֹסֵי וְאָמְרוּ לוֹ, אֶלָּא שְׁנֵיהֶם חוֹלְקִים עִם רַבִּי מֵאִיר. רִי"כ:

משנה י

לד **מַתִּיר**. כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ תּוֹרַת כְּלִי עָלָיו, וְאַף עַל פִּי שֶׁמְּלַאכְתּוֹ לְאִסּוּר, לְצָרְךְ גּוּפוֹ שָׁרֵי לְטַלְטֵל:

משנה יא

לה כְּלוֹמַר וְהָכָא רַבִּי יְהוּדָה דְּנַמִּי הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ לֹא הִתִּיר אֶלָּא בְּנִגָּרוּ:

לו וְלֹא קַשְׁיָא דִּבְמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק י"ז דְּשַׁבָּת פָּסַק כַּחֲכָמִים דְּאֵין צָרִיךְ אֲפִלּוּ קְשִׁירָה, דְּנֶגֶר שֶׁהוּא בְּרִיחַ שֶׁתּוֹחֲבִין בּוֹ דּוֹמֶה טְפֵי לִבְנָיָן, וְהִלְכָךְ בָּעֵי קְשִׁירָה מִיהַת. טוּר:

משנה יב

לז אִיכָּא לְמִטְעֵי דְּדֶלֶת בַּיִת וְכָל הַמְחֻבָּר כְּמוֹ בּוֹר וְדוּת נַמִּי בִּכְלָל, וְלֵיתָא וּכְדְמְפָרֵשׁ בִּדְרַבִּי יְהוּדָה דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין בִּנְיָן בִּכְלִים, שְׁמַע מִנָּהּ דְּלָאו בְּדֶלֶת שֶׁבִּמְחֻבָּר מַיְירִי, וְהָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא:

לח **צִיר**. מִלְּשׁוֹן תִּסֹּב עַל צִירָהּ [מִשְׁלֵי כו]. הָרַמְבַּ"ם:

לט בְּגַרְזֶן אוֹ בְּמַקֶּבֶת, דְּהַוְיָא גְּמַר מְלָאכָה וְחַיָּב מִשּׁוּם מַכֶּה בְּפַטִּישׁ. רַשְׁ"י:

מ וְקַסָּבַר יֵשׁ בִּנְיָן בְּכֵלִים, וּמְלָאכָה לֹא הֻתְּרָה אֲפִלּוּ בַּמִּקְדָּשׁ:

משנה יג

מא דַּחֲצִיצָה פּוֹסֶלֶת בָּהּ, דְּבָעִינַן וְלָקַח הַכֹּהֵן, וְכֵיוָן דְּחָיֵץ לֹא הָוֵי לְקִיחָה בְּכֹהֵן. רַשְׁ"י:

מב הָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא, דְּטַעֲמָא לָאו מִשּׁוּם שֶׁאֵין שְׁבוּת בַּמִּקְדָּשׁ וַאֲפִלּוּ כֹּהֵן דְּלָאו בַּר עֲבוֹדָה, אֶלָּא דַּוְקָא כֹּהֵן דְּבַר עֲבוֹדָה הוּא, שֶׁהִתִּירוּ לוֹ סוֹפוֹ מִשּׁוּם תְּחִלָּתוֹ:

מג פֵּרוּשׁ שֶׁיַּחְלִיק גֻּמּוֹת שֶׁבָּרְטִיָּה, אֲבָל לִשְׁחִיקַת סַמָּנִים לֹא חָיְשִׁינַן, כֵּיוָן דַּהֲוֵי עֲלֵיהּ מֵאֶתְמוֹל:

מד רַשְׁ"י. דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּאִי סִלְּקָהּ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה אַף עַל גַּב דְּמֵאֶתְמוֹל הוּא דְּסִלְּקָהּ, מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל מִשּׁוּם עֲבוֹדָה הוּא שֶׁסִּלְּקָהּ אִי לֹא שָׁרִית לֵיהּ כוּ':

מה וְתֵימַהּ דְּאִם כֵּן מַה לִּי שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קַיְמָא מַה לִּי שֶׁל קַיְמָא, דְּהָא הָכִי אִיתָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר [שַׁבָּת פֶּרֶק יט] דִּסְבִירָא לֵיהּ הָכִי. וְנִרְאֶה דְּטַעֲמָא דְּאֵין עִקַּר שִׁירָה אֶלָּא בַּפֶּה, דְּהָכִי סְבִירָא לֵיהּ לְהָרַ"ב מִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ב' דַּעֲרָכִין. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

מו **יַבָּלֶת**. בְּרֵישׁ פֶּרֶק ו' דִּפְסָחִים מְפָרֵשׁ הָרַ"ב דְּדַוְקָא בִּיבֵשָׁה דְּמִפְרַךְ פְּרִיכָא. וּבְכָלִי אָסוּר, מִשּׁוּם שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת מֵעֶרֶב שַׁבָּת:

משנה יד

מז **כּוֹרֵךְ**. וְאִם תֹּאמַר הָא הַוְיָא חֲצִיצָה, מוֹקֵי בַּגְּמָרָא דְּהָכָא בִּשְׂמֹאל, דַּעֲבוֹדַת כֹּהֵן בְּיָמִין. וְאִי נַמִּי בְּיָמִין, שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם עֲבוֹדָה, וּפֵרֵשׁ רַשְׁ"י כְּגוֹן עַל גַּב הָאֲצְבַּע:

מח קְשָׁה, דְּתֵפּוֹק לֵיהּ דְּאֵין זֶה צֹרֶךְ עֲבוֹדָה. וְזֶה לְשׁוֹן רַשְׁ"י, אָסוּר שֶׁאֵין זֶה צֹרֶךְ עֲבוֹדָה, וְעוֹד דַּהֲוָה לֵיהּ חוֹבֵל כוּ' (עַד כָּאן). וּבְהָכִי נִיחָא נַמִּי מַהַאי דְּפֶרֶק י"ט דְּשַׁבָּת:

מט פֵּרוּשׁ וְחַיָּב מִשּׁוּם זוֹרֵעַ, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהַזּוֹרֵעַ כַּוָּנָתוֹ לְהַצְמִיחַ הַפְּרִי, כֵּן כַּוָּנַת הַמַּשְׁקֶה צְמָחִים וְאִילָנוֹת:

נ לְהָרַמְבַּ"ם אֲפִלּוּ בְּחָצֵר, כָּל שֶׁאֵין שָׁם גִּנָּה. וּלְרַבֵּנוּ תָּם דַּוְקָא בְּגַלְגַּל קָטָן כְּאוֹתָן שֶׁבַּבָּתִּים. טוּר אֹרַח חַיִּים סִימָן של"ח:

נא וְכֻלְּהוּ בּוֹרוֹת הַנּוֹבְעִים מַיִם חַיִּים נַמִּי נִקְרָאִים כָּךְ. וְלֹא זֶהוּ הֻתַּרוּ מִשּׁוּם שֶׁהָיָה קַר, אֶלָּא הֻתְּרוּ מִפְּנֵי הַצֹּרֶךְ הָיָה:

משנה טו

נב **שֶׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא**. כְּלוֹמַר שֶׁמְּצָאוּהוּ מֵת. הָרִי"כ:

נג תַּרְגּוּם אַבְנֵט הֶמְיָנָא. הָרַמְבַּ"ם:

נד **הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ**. דְּמִשָּׁם וּלְהַלָּן קָדֵשָׁה יְתֵרָה כְּדִתְנַן לַהּ סוֹף פֶּרֶק קַמָּא דְּכֵלִים, עַל שְׁבוּת כָּזֶה גָּזְרוּ אַף בַּמִּקְדָּשׁ:

נה דִּתְחוּמִין אִיכָּא מַאן דְּאָמַר דְּאִית בֵּיהּ דְּרָרָא דְּאִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא, וְכָאן שֶׁאָנוּ מַחְמִירִין דַּאֲפִלּוּ שְׁבוּת הַקַּל אֵין מַתִּירִין בַּמִּדִּינָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן מַחְמִיר יוֹתֵר מֵהֶם, שֶׁאֲפִלּוּ בַּמִּקְדָּשׁ אֵינוֹ מַתִּיר שְׁבוּת שֶׁאֶפְשָׁר לָבֹא לִידֵי חִיּוּב. רִי"כ:

נו כְּפֵרוּשׁוֹ דִּלְעֵיל דִּלְתַנָּא קַמָּא עַצְמוֹ לֹא הִתִּירוּ אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ שֶׁל קְיָמָא: